



# DEN NORSKE KIRKE

Årsmelding 2013: Døvekirkenes fellesråd & Døveprosten



## INNHold

1. Innledning .....	3
2. Mål, resultatmål og indikatorer for bevilgningene til Kirkerådet og bispedømmerådene (kap. 1590).....	4
3. Mål, resultatmål og indikatorer for bevilgningene til prestedtjenesten (kap. 1591).....	10
4. Egne mål i Døvekirken .....	12
5. Kirkebygg .....	16
6. Økonomi .....	16
7. Møtevirksomhet i Fellesrådet .....	18
Fellesmøtet i 2013 .....	18
8. Fokus: Gudstjenestereform .....	19
Spørsmål og svar.....	19
Fra Døves blad .....	23
9. Årbok - Høydepunkt fra Døves blad i 2013.....	27
Døves blad 1-2013 .....	27
Døves blad 2-2013 .....	29
Døves Blad 3-2013 .....	30
Døves blad 4-2013 .....	34
10. Vedlegg .....	35
Kirkepolitiske målsetninger for det døvekirkelige arbeidet .....	35
Tegnspråkhandlingsplan.....	36
Gudstjenestereformen .....	40
Faste stillinger i Fellesrådet.....	42
Årsmeldingen 2013 – AMU Døvekirken .....	42

## 1. INNLEDNING

Dette er en felles årsmelding fra Døvekirken, dvs. fra Døvekirkenes fellesråd og Døveprostiet.

**Historien.** I alle bispedømmer i landet er det medlemmer i Den norske kirke som ikke kan delta i menighetslivet fullt ut da de ikke har tilstrekkelig hørsel til å oppfatte det som sies, noe som er en forutsetning for å delta i det ordinære menighetslivet. Derfor har døve og hørselshemmede gjennom de siste to hundre år søkt sammen i husfellessskap og senere i organisert menighetsliv i DNK gjennom Døvekirken. I dag er Døvekirken organisert med prester og trosopplærere dedikert til alle landets bispedømmer og 6 livskraftige menigheter over hele landet og oppbyggingen av ytterligere 2 menigheter.

Gjennom de siste 30 årene har Døvekirken som døvemiljøet ellers latt seg inspirere av det samiske samfunn og Samisk kirkeråd. Språkmeldingen "Mål og mening" (St.meld 35, 2007-2008) viser at det er like mange som snakker tegnspråk daglig som de samiske språkene. Tegnspråk har gjennom denne Språkmeldingen høynet sin status som et av de norske språkene. Dette forplikter også kirken. For Døvekirken er det en klar målsetting at døve og hørselshemmede i stadig større grad selv blir "herre i eget hus", gjennom aktiv deltakelse i kirkedemokratiet og ved at de gjør tjeneste i Døvekirken.

**Visjon.** Døvekirken skal fremme og utvikle døves kirkeliv som en livskraftig og likeverdig del av Den norske kirke og styrke døvekirkelig fellesskap og gudstjenesteliv lokalt og nasjonalt. Vår visjon er: «Døvekirken skal med Jesus Kristus som sentrum, være nær og tilgjengelig på tegnspråk der døve bor og lever».

Det har over tid vært et fokus på demokratisering og likestilling i Døvekirken med en klar målsetting å styrke døve og hørselshemmedes eierskap og medvirkning i kirken. I 2013:

- tegnspråk som arbeidsspråk i Døvekirken er under etablering
- tegnspråk etablert som primærspråk i all kommunikasjon i menighetene
- kjernefortellingene i trosopplæringene oversatt til tegnspråk
- arbeidet med gudstjenestereform på tegnspråk er i gang
- Det er gjort nye skritt i retning av etablering mot 8 livskraftige menigheter i landet styrket gjennom menighetsrådsstatus i Tromsø, anskaffelse av kirkebygg i Sandefjord og vedtak om menighetsetablering i Kristiansand.
- alle 4 nyansatte i 2013 er selv døve med fagkompetanse

Denne utviklingen er gledelig og ønskelig. Det er i samsvar med vår visjon om nærhet, tilgjengelighet, demokrati og likestilling for døve.

**Veien videre.** Kirken må inkludere Døvekirken dens medlemmer. For å gå videre ser vi følgende utfordringer for 2014:

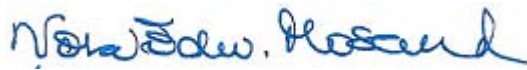
- Døvekirken må inkluderes i kirkens IT-løsninger, særlig medlemsregisteret og kirkestatistikken.
- Døvekirken må være mer synlig på [kirken.no](http://kirken.no)
- Døves kirkeliv bør være et eget delmål under DNKs hovedmål slik som samisk kirkeliv
- Døvekirken må ivaretas i en ny kirkeordning
- Konkretisering av Kirkepolitiske målsettinger<sup>1</sup> for Døvekirken
- Døvekirkenes gudstjenestereform må sikres økonomisk og gjennomføres etter planen



Roar Bredvei  
(Døveprost)



Tor Einar Lie  
(Kirkeverge Døvekirken)



Nora Edwardsen Mosand  
(Leder Døvekirkenes Fellesråd)

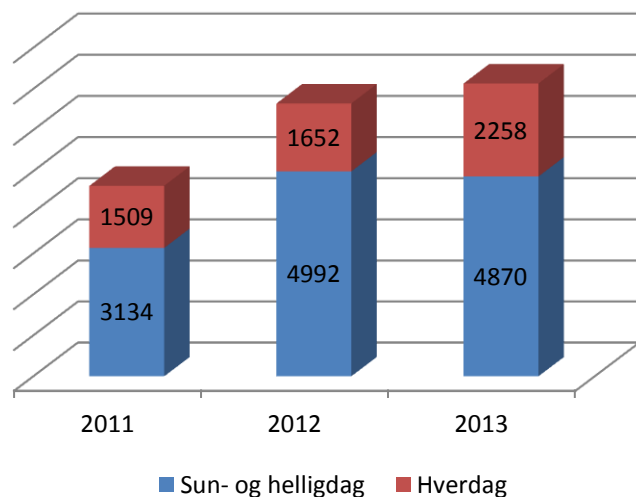
<sup>1</sup> Sjå under vedlegg



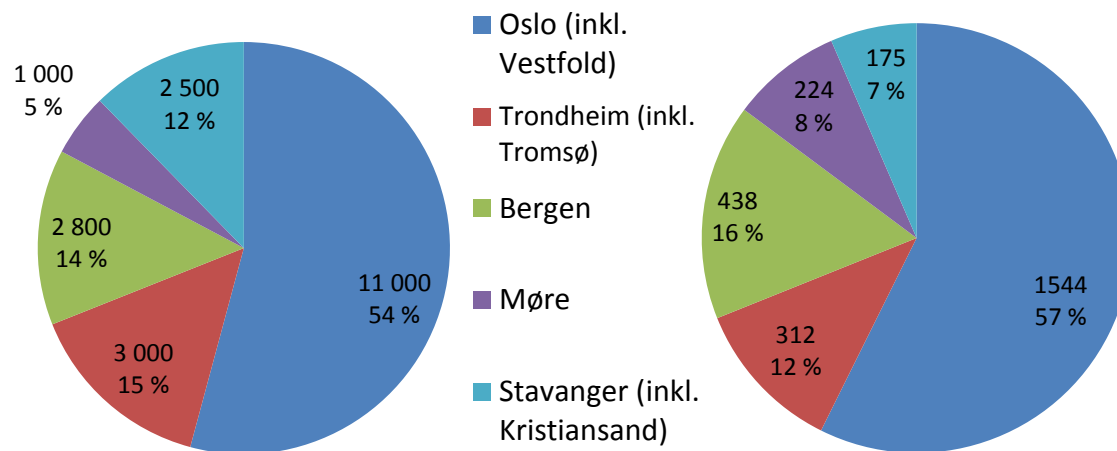
## 2. MÅL, RESULTATMÅL OG INDIKATORER FOR BEVILGNINGENE TIL KIRKERÅDET OG BISPEDØMMERÅDENE (KAP. 1590)

Hovedmål	<i>Bevilgningene til Den norske kirke er å legge forholdene til rette for at Den norske kirke skal kunne opprettholdes og føres videre som folkekirke. Folkekirken kjennetegnes ved at den er nærværende i alle landets lokalsamfunn, at den samler bred deltakelse og oppslutning, og at den er relevant for kirkens medlemmer gjennom livet.</i>			
	MÅL	RESULTATMÅL	RESULTATINDIKATOR	VURDERING FOR DØVEKIRKEN
Delmål	Kirkens gudstjenesteliv skal fornyes slik at det gir rom for større fleksibilitet og valgfrihet i menighetene, mer involvering fra flere deltakere og sterkere stedlig forankring	Øke gudstjenestedeltakelsen	Gjennomsnittlig deltakelse pr. gudstjeneste.	Medlemsmassen i Døvekirken er spredt utover et stort geografisk område, og det vanskeliggjør deltakelsen per gudstjeneste. Gudstjenesten må spres ut på flere gudstjenestesteder. Deltakelsen per gudstjeneste blir da ikke så veldig høy, men omregnet til prosent av medlemsmassen er deltakelsen høyere. Total oppslutning har økt med 53 % siden 2011.
			Gjennomsnittlig deltakelse pr. gudstjeneste på søn- og helligdager.	Gjennomsnittlig deltakelse er på samme nivå som i 2012 og tydelig høyere enn i 2011.
		Alle menigheter har fått godkjent lokal ordning	Antall lokale ordninger godkjent av biskopen.	Gudstjenestereform på tegnspråk er i gang i Døvekirken. Lokale grunnordninger skal godkjennes høsten 2015.
Delmål	Trosopplæringsreformen skal videreføres, med sikte på å utvikle et systematisk og sammenhengende trosopplæringstilbud for alle døpte mellom 0 og 18 år.	Øke utbredelsen av trosopplæringsreformen	Andel menigheter som er tilført trosopplæringsmidler i 2013	Alle menigheter er tilført midler i 2013 med 70%. I 2014 skal den fullfinansieres.
		Alle menigheter med godkjent plan har 315 timer trosopplæringstilbud.	Gjennomsnittlig antall timer trosopplæringstilbud i menigheter med godkjent plan.	Ingen av menighetene har godkjente planer i 2013. Planene godkjennes av Oslo biskop i juni 2014.
		80 pst. av de døpte deltar i trosopplæringstilbudet.	Gjennomsnittlig deltakerandel ved et utvalg trosopplæringstilbud i menighetene med godkjent plan.	Ingen av menighetene har godkjente planer i 2013. Planene godkjennes av Oslo biskop i juni 2014.
		Øke antall menigheter som har fått godkjent plan.	Antall godkjente planer.	Ingen av menighetene har godkjente planer i 2013. Planene godkjennes av Oslo biskop i juni 2014.

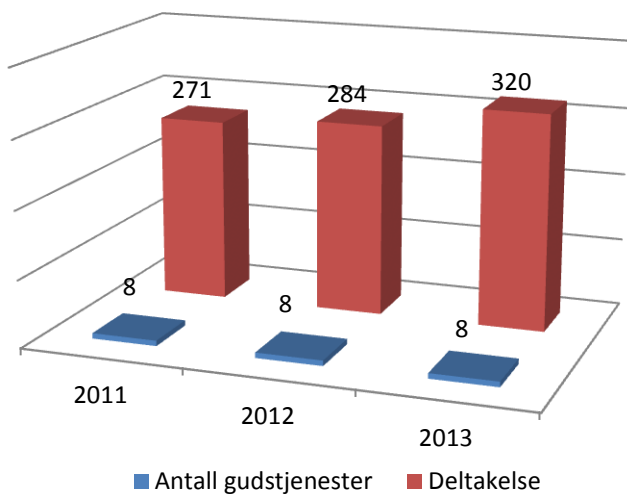
## Gudstjenestedeltakelse



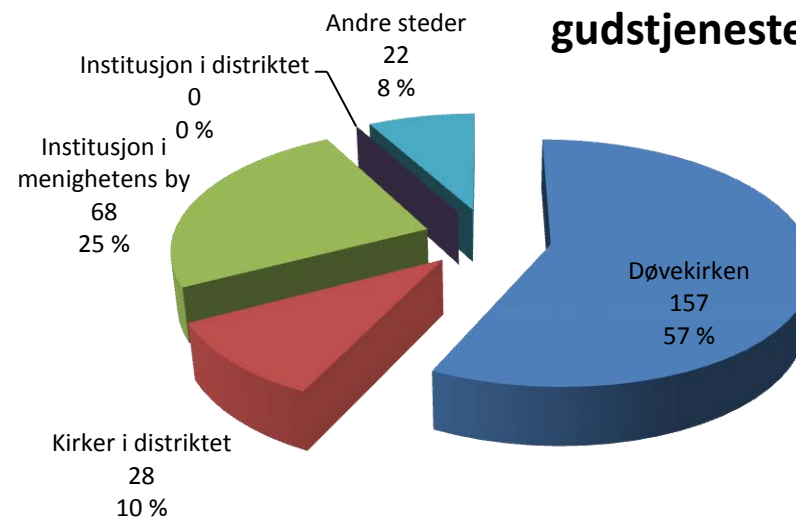
## ↓Medlemmer & registrerte medlemmer↓



## Julaftengudstjenester

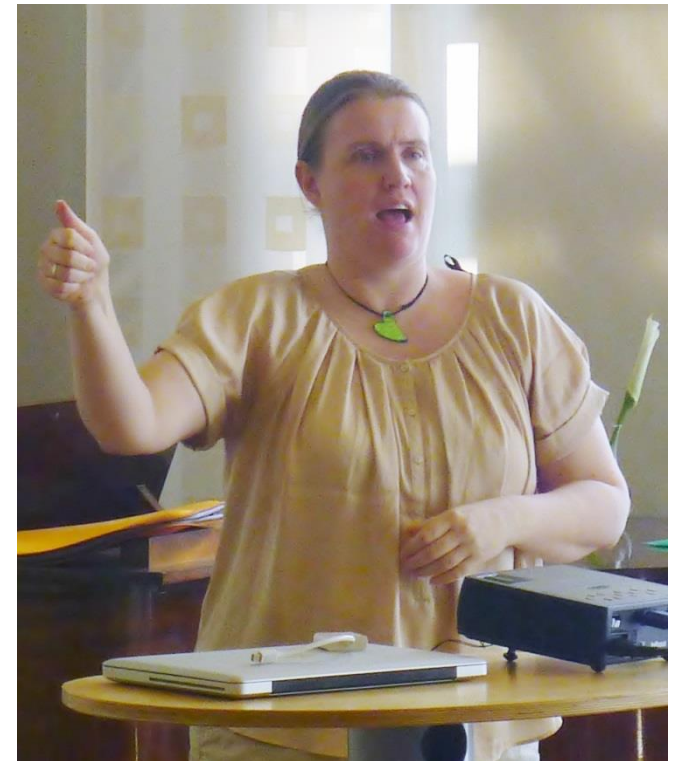
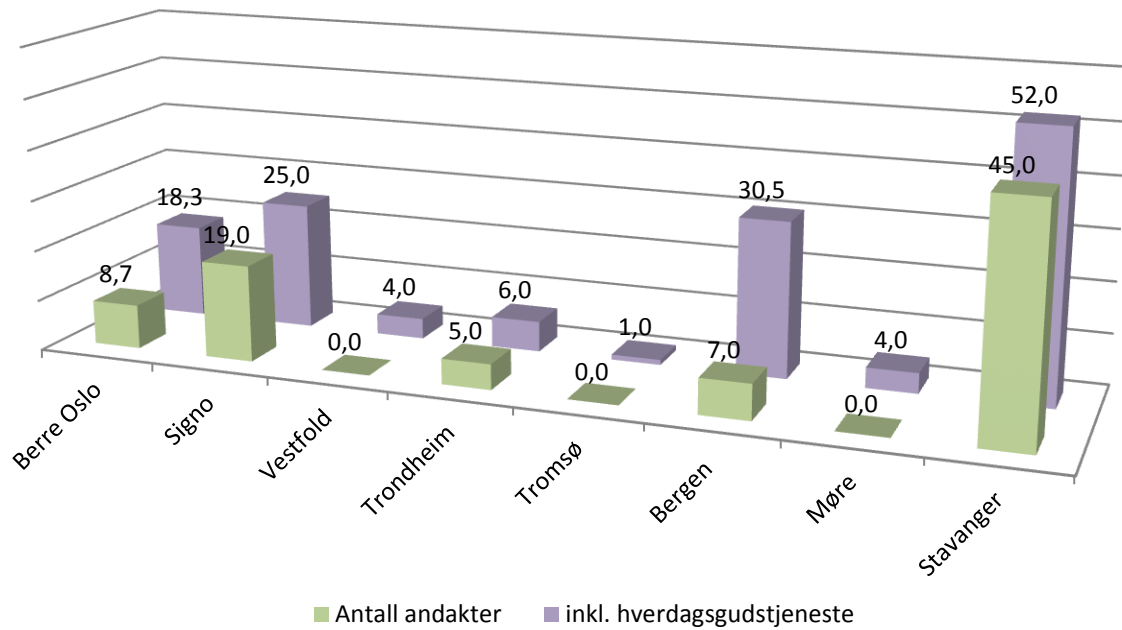


## Fordeling av gudstjenestene



Delmål	Menighetenes diakonale omsorgstjeneste skal styrkes, slik at den kommer til uttrykk gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.	Øke antallet diakoner	Andel sokn som har diakonal betjening.	Døvekirken har en diakonstilling, det er behov for flere.
		Øke antallet menigheter som har vedtatt diakoniplan	Andel sokn som har vedtatt lokal plan.	Alle menigheter har en vedtatt helhetlig menighetsplan som også inkluderer diakoni.
Delmål	Kirken skal videreutvikle og styrke sin rolle som kulturformidler ved å satse på bredde, kvalitet og samspill mellom amatører og profesjonelle aktører.	Øke offentlig finansiering av kultur i kirkene og/ eller i regi av menighet og bispedømmeråd.	Antall kulturprosjekter med offentlig tilskudd	Tegnspråkkultur er i ferd med å bli akseptert som egen kultur. Det er en utfordring å få tilskudd fra både offentlige og kirkelige fond og institusjoner. Døvekirken er en viktig kulturarena for Døve.
		Øke samarbeidet mellom kirke og kultursektoren.	Antall nye samarbeidstiltak siste år.	Ett samarbeid med Teater Manu (tegnspråkteater).
		Øke kirkelig kulturkompetanse	Antall tiltak og deltakere på kompetansehevende tiltak i bispedømmet	Alle nye hørende ansatte får tegnspråkstudier (60SP) som også inkluderer 10 SP i Døves kultur og historie.
Delmål	Samisk kirkeliv skal utvikles i pakt med samiske tradisjoner og samisk selvforståelse, som en nødvendig og likeverdig del av Den norske kirke.	Styrke ivaretagelsen av samisk språk og kultur i gudstjenester og trosopplæring.	Andel menigheter som har innarbeidet samisk språk i lokal ordning for gudstjenesten.	Døvekirken betjener døve og hørselshemmede samer.
			Andel menigheter som har innarbeidet samisk språk og kultur i lokal trosopplæringsplan.	Menigheten i Tromsø har et samarbeid om samiske gudstjenester på tegnspråk.  Døvepresten i Tromsø var til stede under samiske kulturdager2013.

## Andakter / gudstjenestelignende arrangement per prest



Siv Benedikte Mittet underviste «Døves kultur og historie» ved Høgskolen i Sør-Trøndelag i studieåret 2012/2013



Randi Andresen er diakonen i Døvekirken



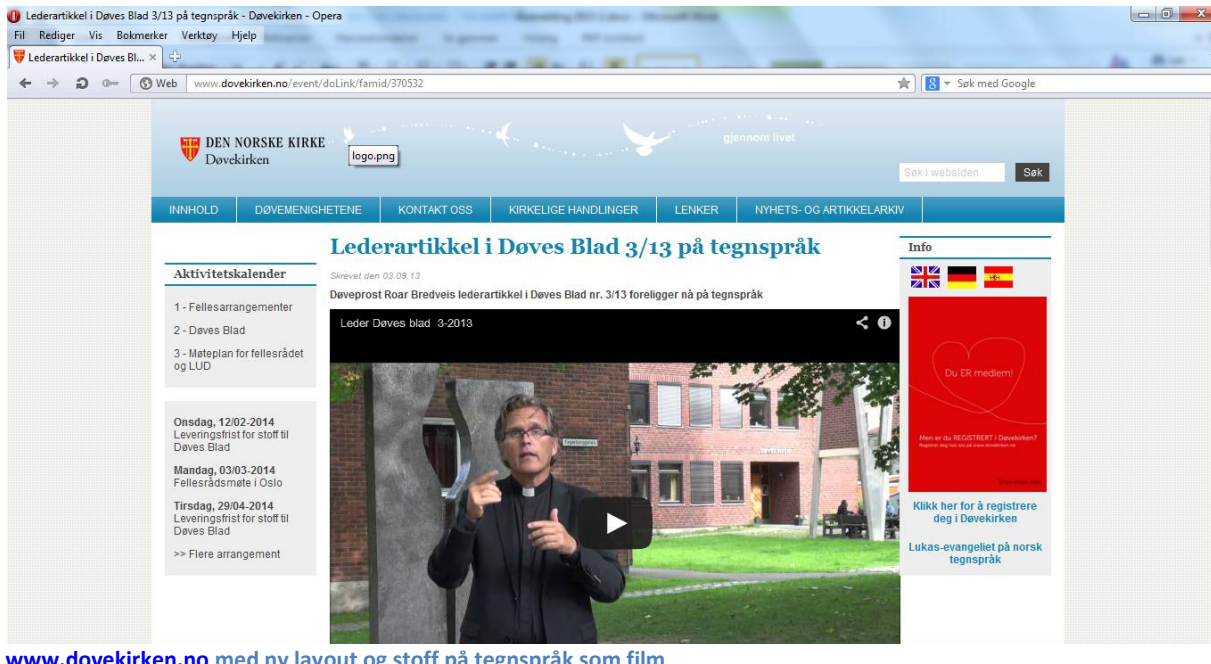
Døvepresten i Tromsø, er døveprest for samiske døve i samarbeidsområde NORD



Døvekirken er aktivt tilstede på Døves kulturdager

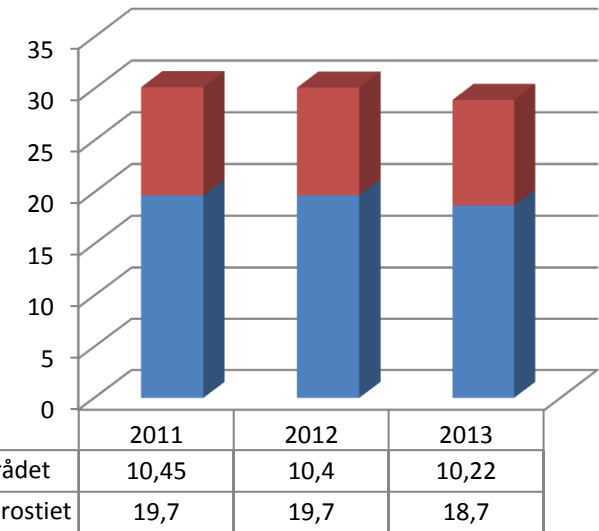
Hovedmål	<i>Kirkerådet og bispedømmerådene skal stimulere til økt samarbeid mellom menighetene og mellom de ulike forvaltningsnivåene i kirken.</i>			
	MÅL	RESULTATMÅL	RESULTATINDIKATOR	VURDERING FOR DØVEKIRKEN
Delmål	Kirkerådets og bispedømmerådenes administrasjon skal utvikles med sikte på å oppnå økt effektivitet og bedre servicenivå.	En funksjonell, kostnadseffektiv og brukerorientert forvaltning.	Balanse i budsjett og regnskap. Gjennomførte brukerundersøkelser.	Balanse gjennom vakanser i stillinger. Så langt har det ikke blitt gjennomført brukerundersøkelser.
Delmål	Kirkerådet og bispedømmerådene skal stimulere til økt samarbeid mellom soknene og de ulike forvaltningsnivåene	Øke samarbeidet på tvers av sokne- og kommunegrenser	Antall fellesråd som deltar i forsøk eller har etablert samarbeidsområder på tvers av sokne- og kommunegrenser.	Vi er et fellesråd for hele døveprostiet og med dette hele landet. Vi har etablert 3 samarbeidsområder.
			Antall sokn som har forsøk med sammenslåtte sokn eller som er slått sammen til ett sokn.	Ingen forsøk. Det er et mål å øke fra 6 til 8 slitesterke og kraftige menigheter og staber for å nå medlemmene i Døvekirken.
Delmål	Kirkerådet og bispedømmerådene skal ta i bruk og utnytte nye elektroniske løsninger.	Utvikle velfungerende hjemmesider.	Antall treff på hjemmesidene	Det foreligger ingen logg over treff for hele året for 2013 eller tidligere år. Hjemmesiden inkluderer nå mer stoff på tegnspråk og har gjennom dette også blitt mer brukervennlig og relevant for døve.



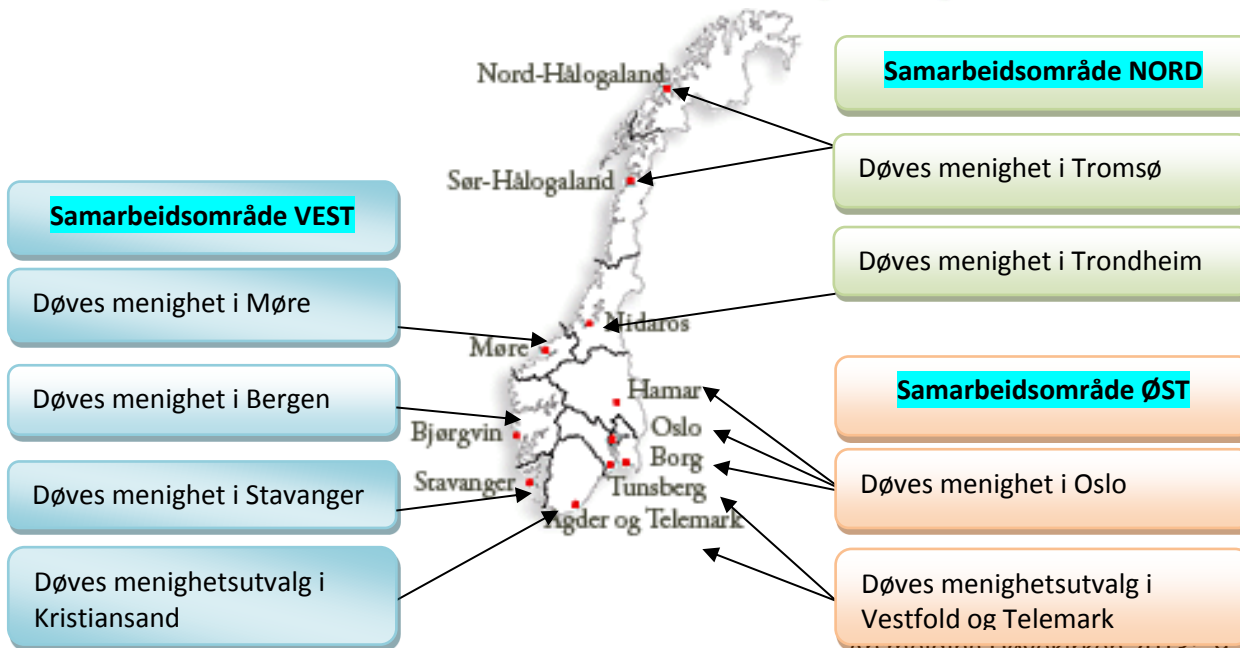


[www.dovekirken.no](http://www.dovekirken.no) med ny layout og stoff på tegnspråk som film

## Stillingsressurser



## Døvekirken: Samarbeidsområder og menigheter

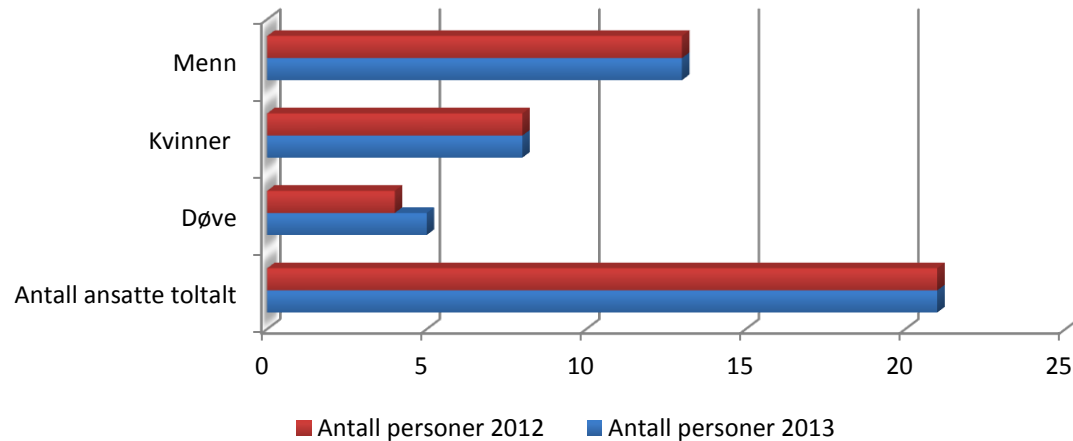


Døvekirken tar i bruk og utnytter nye elektroniske løsninger.

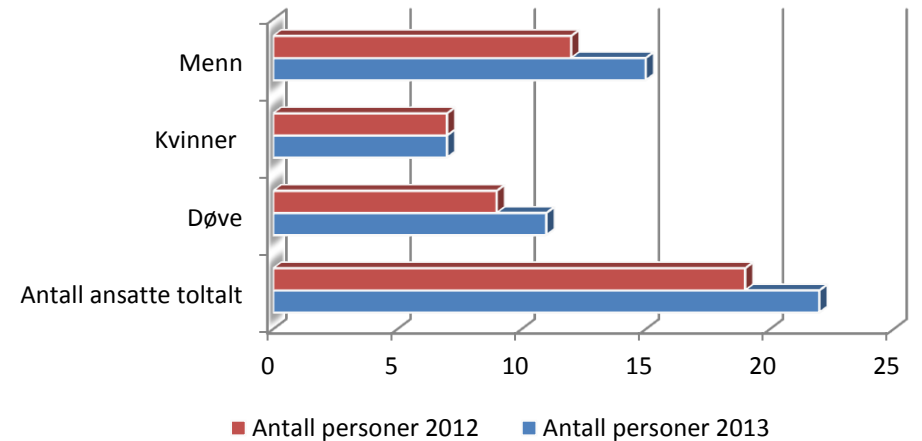
### 3. MÅL, RESULTATMÅL OG INDIKATORER FOR BEVILGNINGENE TIL PRESTETJENESTEN (KAP. 1591)

	MÅL	RESULTATMÅL	RESULTATINDIKATOR	VURDERING FOR DØVEKIRKEN
Hovedmål	Hovedmålet for bevilgningene til prestedtjenesten er at alle menigheter i Den norske kirke skal være betjent av prest.	Menighetene og kirkemedlemmene skal ha god prestedekning.	Gjennomsnittlig antall kirkemedlemmer pr. prestedstilling.	Det er nå 1.900 medlemmer per prestedstilling. Antall registrerte medlemmer øker, men tallet på prestedstillinger går ned og det blir lengre vakanser for å få budsjettet i balanse.
		Prestene skal holde gudstjenester og utføre kirkelige handlinger.	Gjennomsnittlig antall gudstjenester og kirkelige handlinger pr. prest.	Antall gudstjenester per prestedstilling har økt med 37 % og antall kirkelige handlinger per prestedstilling har økt med 24 % siden 2011.
		Rekutteringen til prestedtjeneste skal styrkes.	Antall ledige prestedstillinger i bispedømmet. Tilgang på nye prester - avgang fra prestedtjeneste (antall tilsatte prester - antall prester som har fratrudd før fylte 67 år, ekskl. overgang til/fra annen prestedstilling)	Det var ingen ledige prestedstillinger i døveprostiet i 2013. Døvekirken driver aktivt rekutteringsarbeid og har flere døve studenter i kirkelige fag som følges aktivt opp av døveprostiet med veiledning og praksis. Det har ikke vært noen avgang fra prestedtjenesten i 2013.
Delmål	Bispedømmerådene, biskopene og prostene skal ivareta god ledelse av prestene, sørge for at prestene har gode arbeidsvilkår og at tjenesten er tilpasset lokale forhold og utfordringer.	Nye prester skal få en omfattende og god innføring i prestedtjenesten.	Gjennomsnittlig antall dager med opplæring for nytilsatte prester.	Nytilsatte prester får utdanning i tegnspråk (60 studiepoeng) og praktisk teologi. I sum tilsvarer dette 60 studiedager. I tillegg får disse også opplæring beskrevet i innføringsprogrammet.
		Prestene skal ta del i etter- og videreutdanning.	Andel prester som har deltatt på etter- og videreutdanningskurs.	Alle prester har deltatt i etterutdanningsprogrammet og bare 4 prester har ikke deltatt i videreutdanningskurs.
		Prestene skal ha regelmessig veiledning.	Andel prester som har fått veiledning.	To prester og alle kateketer og trosopplærere får veiledning.
Delmål	Det skal motiveres og legges til rette for at flere kvinner søker tjeneste som menighetsprester og innehar lederstillinger i kirken.	Andelen kvinnelige prester, proster og biskoper skal økes.	Andel kvinner i faste prestedstillinger. Andel kvinner i stillinger som prost og biskop.	I 2013 som i 2012 var 2 av 12 prester kvinner, men både antall døve tilsette og kvinner i prostiet øker.

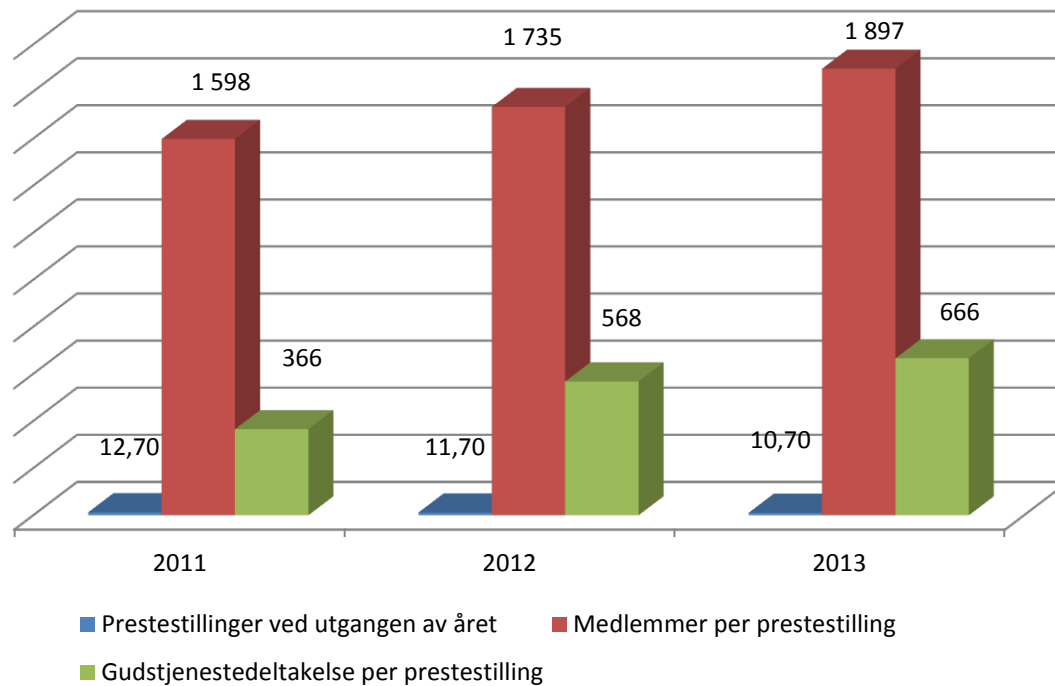
## Likestilling i Døveprostiet



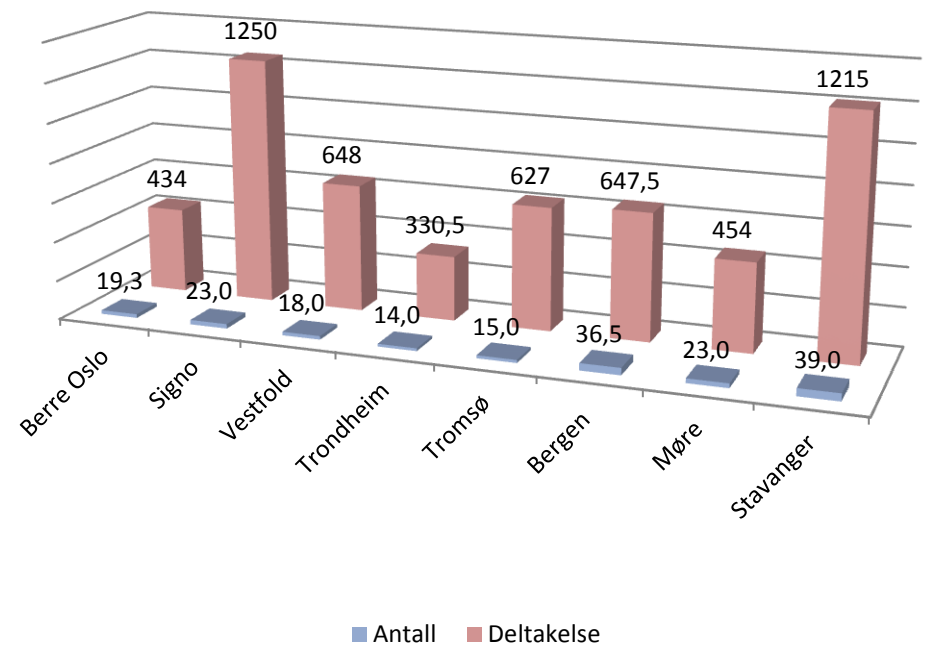
## Likestilling i Døvekirkenes fellestråd



## Antall prestestillinger, antall medlemmer og gudstenester pr. prestestilling



## Gudstjenester og deltakelse pr. prest (Søn-, hellig- og hverdag)



#### 4. EGNE MÅL I DØVEKIRKEN

Fellesrådet har vedtatt visjon og mål. Visjonen har bygd videre på Oslo bispedømme sin visjon.

##### VISJON:

*Med Jesus Kristus som sentrum, skal Døvekirken være nær, og tilgjengelig på tegnspråk der Døve bor og lever.*

##### MÅL:

- 1. Levende:** Gudstjenesten og bibelfortellingene formidles på tegnspråk
- 2. Nær:** Kirkens budskap skal være tilgjengelig og formidles klart i alle de sammenhenger døve lever i.
- 3. Tilgjengelig:** Døvekirken skal være til stede der døve bor, lever og samles

Hovedmål:	<b>1. Levende: Gudstjenesten og bibelfortellingene formidles på tegnspråk</b>	
Delmål	Resultatmål og indikatorer	Vurdering
<b>Gudstjenestereform på tegnspråk</b>	Prosjektplanen for gudstjenestereformen følges opp	Reformarbeidet er i gang i følge planen.
<b>Døvekirkelig trosopplæring som er tilgjengelig for alle barn og unge som bruker tegnspråk</b>	Kjernefortellingene, nye tekster og opplegg, lokale trosopplæringsplaner	Øversetting og opptak av kjernefortellingene er avsluttet, men noe av redigeringen og publiseringen gjenstår.  Planarbeidet er godt i gang og skal avsluttes juni 2014.
<b>Utvide gudstjenestetilbudet og styrke kvaliteten i det</b>	Flere gudstjenester i distriktet	Økning i 2013, med store forskjeller mellom menighetene.
	Flere gudstjenester med barn og unge som hovedmålgruppe	Noe økning i 2013, med store forskjeller mellom menighetene.
	Flere gudstjenester rundt jul og påske	Både antallet gudstjenester rundt jul og påske samt oppslutningen har økt. I 2013 brukte 18 % flere Døvekirken på julaften enn 2011. I påsken er oppslutningen nesten doblet.
	Gudstjeneste etter liturgien fra 1995	Alle menighetene bruker liturgien fra 1995, med noen unntak.
	Oppslutning	Den totale oppslutningen øker tydelig, det som øker mest er gudstjenester utenom søndagene.
<b>Tegnspråk som arbeidsspråk</b>	Alle ansatte kan dokumentere kompetanse tilsvarende 60 SP i tegnspråk	De fleste medarbeidere i døveprostiet har tegnspråkkompetanse tilsvarende 30 SP og de fleste vil oppnå 60 SP i løpet av 2014.



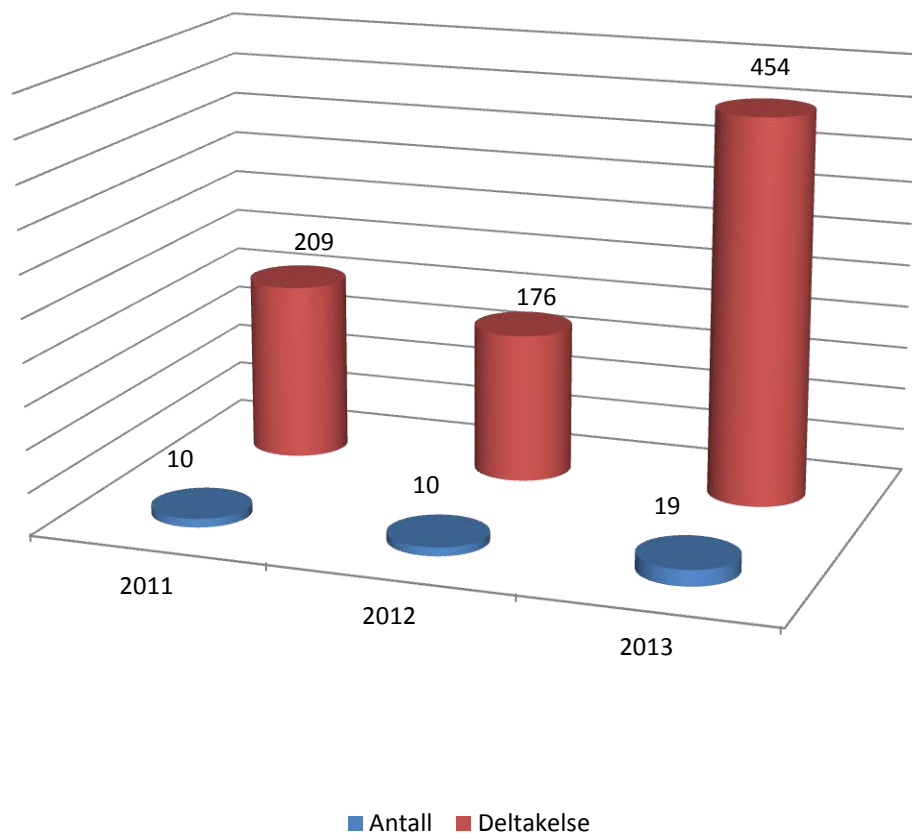
Tegnspråk blir brukt på stabsmøter og stabsdager

Tegnspråk brukes i de aller fleste stabsmøtene og stabsdager. Det er Døve i alle staver.

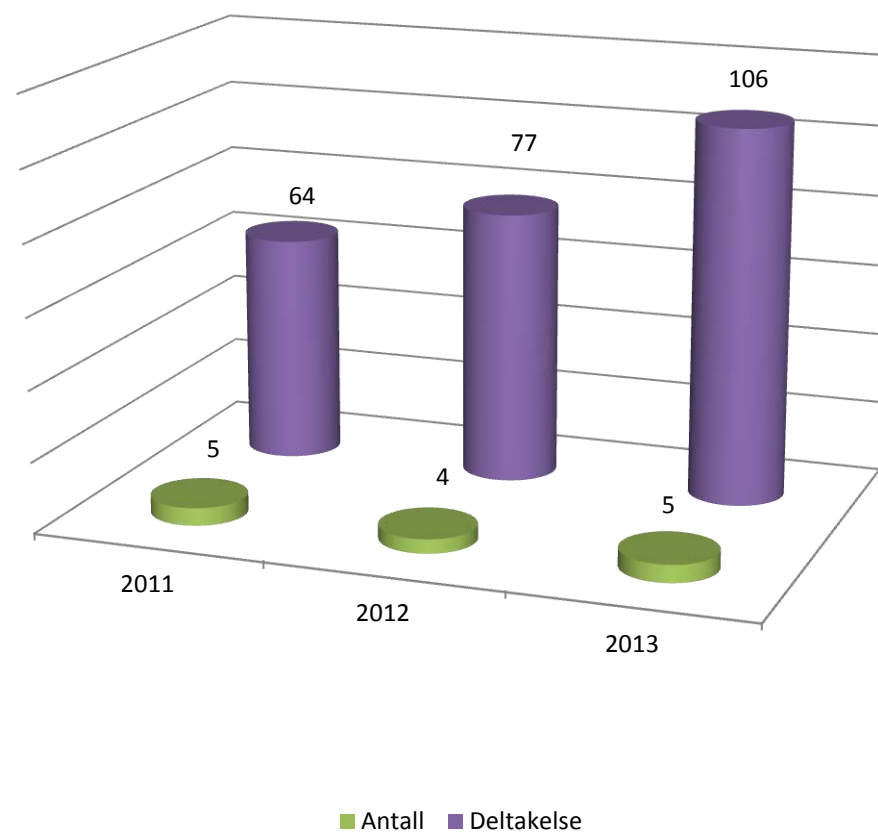
Lokal tiltaksplan for handlingsplanen for tegnspråk

3 av 6 menigheter har lokal tiltaksplan for tegnspråk.

### Gudstjenester i påsken



### Gudstjenester på Allehelgensdag



Hovedmål	2. Nær: Kirkens budskap skal være tilgjengelig og formidles klart i alle de sammenhenger døve lever i.	
Delmål	Resultatmål og indikatorer	Vurdering
<b>Planarbeid som sikrer et fullverdig kirkelig tilbud for alle døve.</b>	Helhetlig menighetsplan er revidert i 2013.	3 av 6 menigheter har revidert helhetlig menighetsplan.
	Plan for diakoni er vedtatt som en del av helhetlig menighetsplan	Alle helhetlige menighetsplaner inkluderer diakonalt arbeid.
	Lokal trosopplæringsplan for systematisk trosopplæring for Døve (inkl. tunghørte og CODA) fra 0-18 er vedtatt	Planarbeidet er i gang og planene skal godkjennes i juni 2014.
	Utprøving og etablering av nye tiltak i trosopplæringen	De fleste menighetene har prøvd ut nye tiltak i 2013.
<b>Døvekirkelig diakonal tjeneste som svarer til dagens utfordringer</b>	Sårbare grupper blir ivaretatt	Alle menigheter tilbyr åpne arrangement med fellesskap og lav terskel. Utviklingshemmede inkluderes i fellesskapet i samarbeid med Stiftelsen Signo.
	Besøkstjeneste	I noen menigheter er det organisert besøkstjeneste.



Trondheim Døvekirke fikk restaurert tårnet i 2013



Prinsensgate 11 skal vigsles til Døvekirke i Sandefjord i 2014.



Menighetsutvalget i Kristiansand søker etter fast gudstjenestested.

### 3. Tilgjengelig: Døvekirken skal være til stede der døve bor, lever og samles

Hovedmål	3. Tilgjengelig: Døvekirken skal være til stede der døve bor, lever og samles	
Delmål	Resultatmål og indikatorer	Vurdering
<b>8 livskraftige menigheter</b>	Styrke de etablerte døvemenighetene og videreutvikle menighetsutvalg til selvstendige menigheter	I 2013 ble Tromsø egen døvemenighet. I Sandefjord planlegges det egen døvemenighet, og kirkebygg ble anskaffet 2013. Menighetsrådet i Stavanger vedtok i 2013 å jobbe for at menighetsutvalget i Kristiansand blir et eget sokn.
<b>Informasjonsstrategi</b>	Informasjon om trosopplæringstilbudet til flere og samarbeid med trosopplæringsrådgiverne i bispedømmene er etablert	Arbeidet med lokale informasjonsstrategier har startet. Gjennom flere døve ansatte håper Døvekirken å kunne forbedre samarbeide med døveorganisasjonene. I noen bispedømme er det etablert kontakt mellom Døvekirken og trosopplæringsrådgiverne i bispedømmene. Dette skal på sikt skje i alle bispedømmene.
	Informasjon om gudstjenestetilbudet til flere særlig i distriktet	Noen menigheter er flinke til å bruke kommunikasjonsmidlene som hjemmeside Facebook og tekstTV, mens andre bruker det nesten ikke i de hele tatt. Det skal jobbes fram en øket bevissthet og skapes mer kunnskap om dette.
	Systematisk kartlegging av døve og registrering i medlemsregisteret	Antall registrerte medlemmer har økt med 2,6% fra 2012 til 2013. Fortsatt er bare en liten del av medlemmene og brukerne registrert som medlemmer. Dette arbeidet må prioriteres av menighetsrådene, alle ansatte, Døvekirken sentralt og Kirkerådet.
<b>Stabssamarbeid</b>	Etablere et godt og systematisk stabssamarbeid på tvers av linjene	Alle staber har laget en lokal plan for arbeidsmiljøet. Denne planen skal tas opp på prostebesøkene i 2014.
	Følge opp medarbeiderundersøkelsen fra 2011	
<b>Styrking av døvekirkelig kunst og kultur</b>	Døvekirken bidrar til å utvikle nye kulturuttrykk og gir rom til visuell kunst og kultur.	Poesi, dans og visuelle uttrykk er viktige element i gudstjenestereform. Døvekirken er en fast aktør på Døves kulturdager. Døvekirken er en viktig kulturarena for Døve.
<b>Misjonsprosjekt</b>	Etablere en misjonsavtale for døvearbeidet i samarbeid med NMS	Alle menigheter har minst en misjonsavtale.

## 5. KIRKEBYGG

Døvekirken i Trondheim er blitt rehabilitert utvendig med nytt tårn og spir.

Ombyggingsarbeidet i Prinsens gate 11 i Sandefjord er i gang slik at den kan vigsles til Døvekirke i Vestfold i 2014.

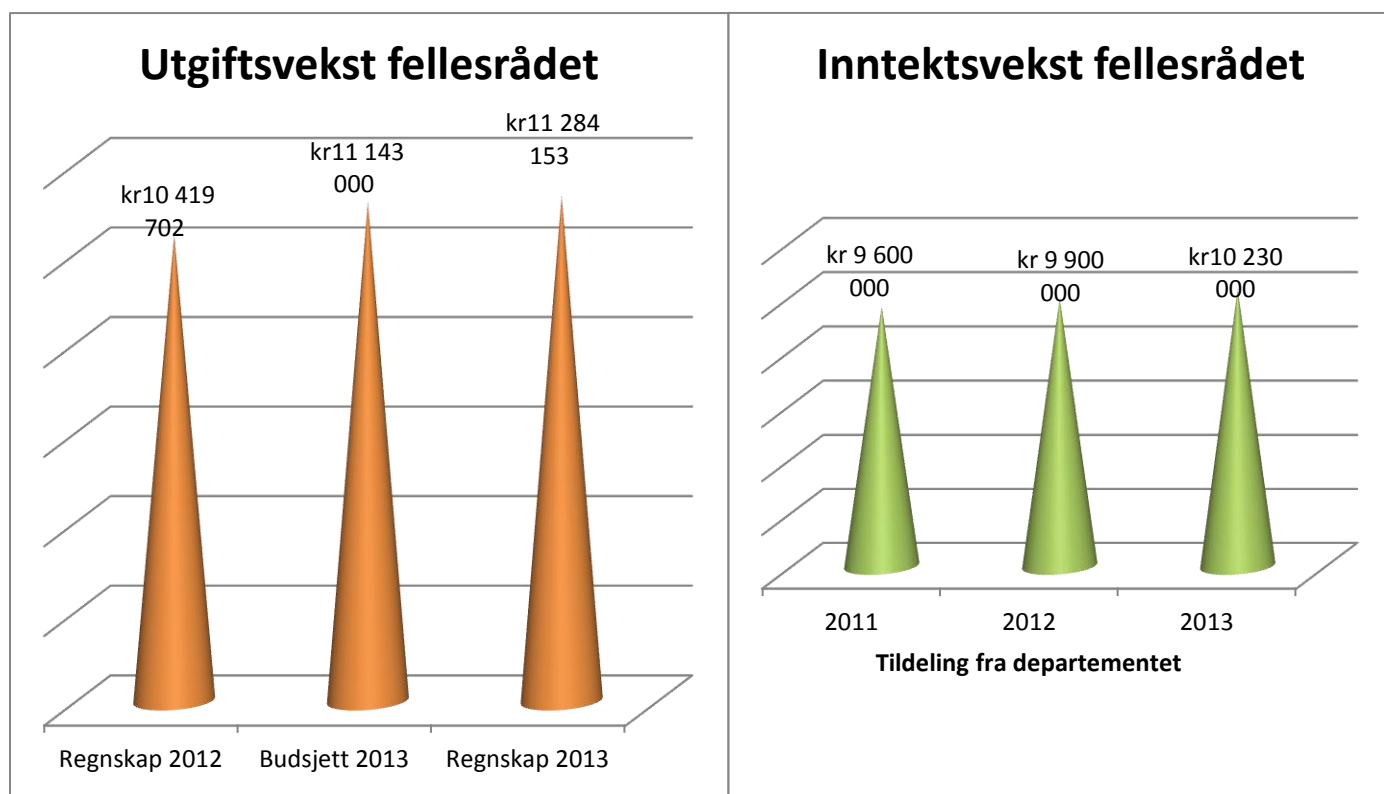
Menighetsutvalget i Kristiansand er i gang med å etablere et fast gudstjenestested i et vigslet bygg og har derfor i 2013 prøvd ut flere sentrale kirkelokaler i Kristiansand.

## 6. ØKONOMI

Driftstilskudd til døvemenighetene og Døvekirkenes fellesråd fra statsbudsjettet 2013 var kr. 10.230.000. Fra 1. januar 2013 er styringsansvaret lagt til Kirkerådet. Døveprostiet fikk bevilget kr. 9.780.000 til det ordinære budsjettet og kr. 2.850.000 til trosopplæring. Styringsansvaret for Døveprostiet ligger som før hos Oslo bispedømme.

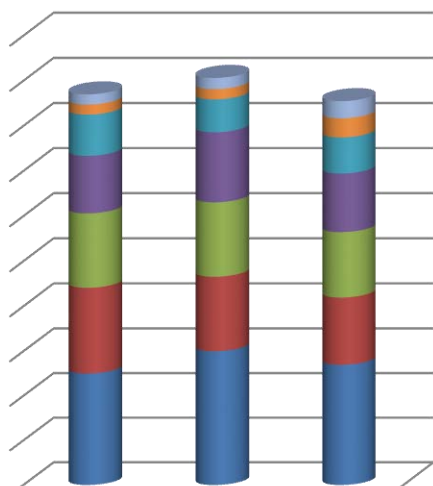
Statstilskuddet til fellesrådet er dels et rammetilskudd til driften og dels et øremerket tilskudd til dekning av renter og avdrag for lån i Opplysningsvesenets fond til finansiering av døvekirken i Tromsø.

Budsjettene er stramme både i Døvekirkenes fellesråd og i Døveprostiet. For å sikre balanse i budsjettene er bemanningen redusert både i fellesrådet og prostiet. Parallelt jobber man i begge linjene med effektiviseringstiltak.



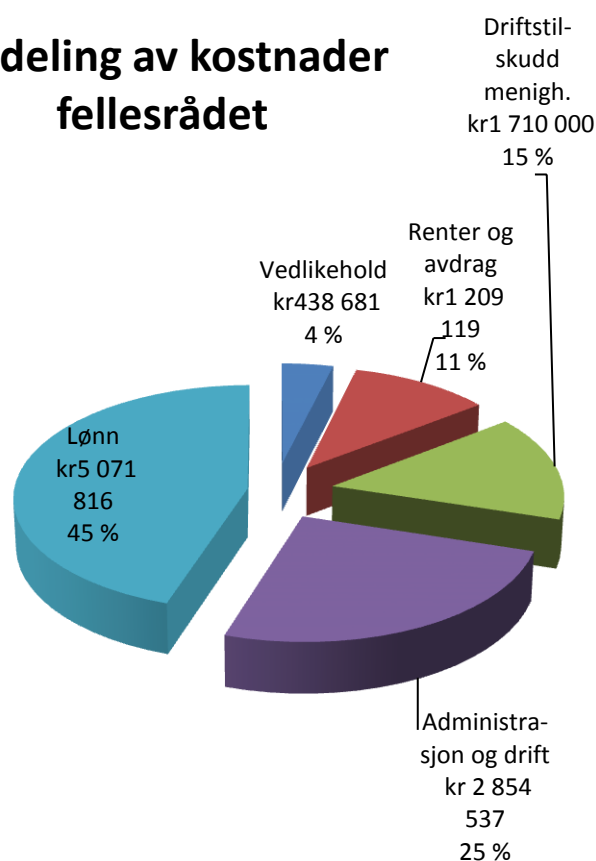


## Fordeling driftstilskudd til døvemenighetene

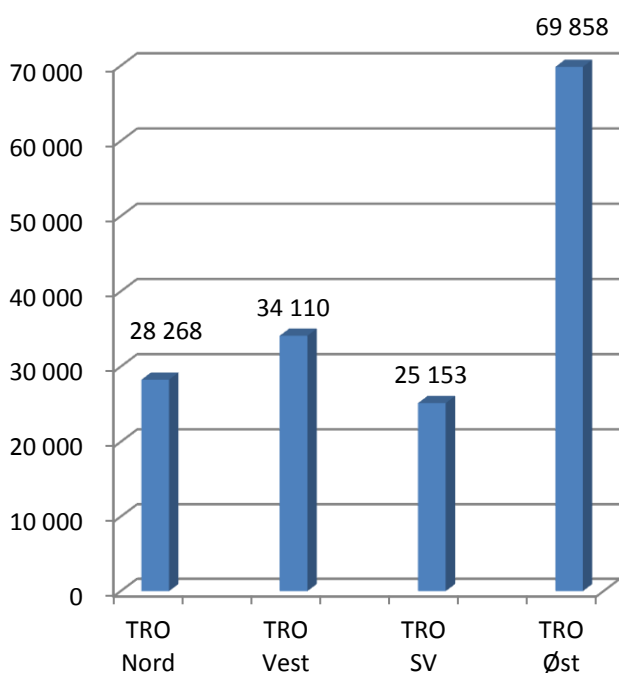


	2011	2012	2013
Møre	44 800	50 000	76 000
Vestfold (MU)	45 000	45 000	85 000
Tromsø	183 000	146 000	160 000
Trondheim	255 000	311 000	260 000
Stavanger	330 000	330 000	290 000
Bergen	382 200	331 000	300 000
Oslo	500 000	600 000	539 000

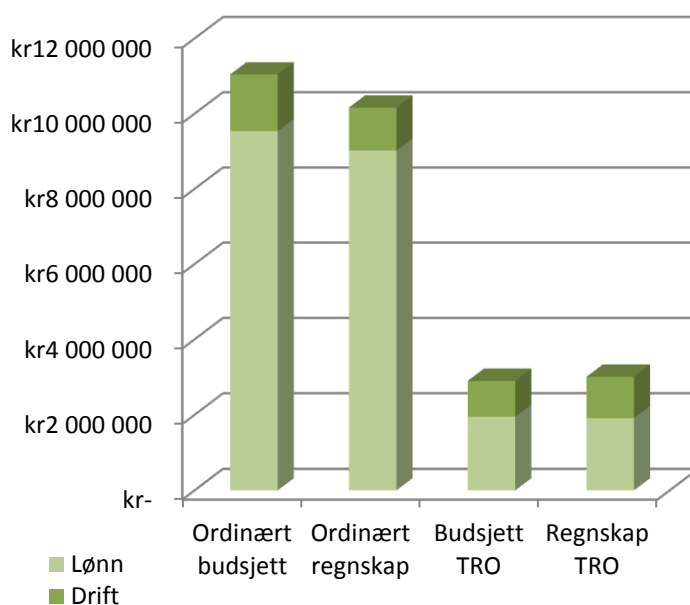
## Fordeling av kostnader fellestrådet



## Bruk av trosopplæringsmidler til lokal drift i 2013



## Døveprostiet: Budsjett og regnskap 2013



Døveprostiet budsjetterte med eit overforbruk på kr. 350.000 pga. personaltiltak. Disse ble ikke brukt,

## 7. MØTEVIRKSOMHET I FELLESRÅDET

Fellesrådet har hatt 7 møter i 2013, behandlet 49 saker der og hadde særlig fokus på:

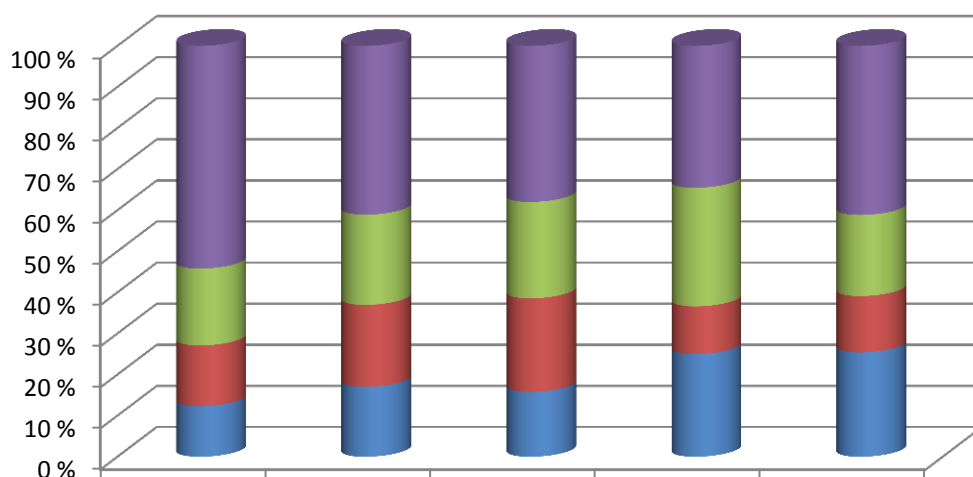
- Den helhetlige virksomheten i fellesrådet med å styrke livskraftige menigheter
- Oppfølging av tegnspråkhandlingsplanen i det konkrete arbeidet
- Sikre økonomi for menighetene
- Kirkebygg i Sandefjord
- Igangsettelse og gjennomføring av gudstjenestereformen
- Barne- og ungdomsarbeid: sikre at gamle tiltak blir videreført

Det døvekirkelige arbeid i Norge må synliggjøres bedre. Derfor skal det etableres «Døvekirken hus» i Døvekirken i Oslo som blir et nasjonalt informasjonscenter og samlingssted.

Det ble ansatt ny daglig leder i Det Nordenfjelske distrikt: Berit Øyen Støyyva.

Fellesrådet har jobbet videre med menighetsutvikling i Sandefjord og Kristiansand.

### Medlemmer, ressurser, gudstjenester og deltakere



	Medlemmer	Stillinger FR	Stillinger Døvekirken	Gudstjenester	Deltakelse
Østenfjeldske	54,19%	41,08%	37,97%	34,52%	41,14%
Vestenfjeldske	18,72%	21,95%	23,46%	28,87%	19,74%
Nordenfjeldske	14,78%	19,95%	22,78%	11,61%	13,71%
Sør-Vestenfjeldske	12,32%	17,02%	15,79%	25,00%	25,40%

### FELLESMØTET I 2013<sup>2</sup>

Fellesmøtet 2013 var lagt til Sørlandets folkehøyskole på Birkeland nord for Kristiansand.

I tillegg til fellesmøtets regulære saker var hovedtemaet «Bibeloversettelse til tegnspråk». Prosjektgruppen ved Hans-Olav Mørk (Bibelselskapet), Odd-Inge Schröder og Hege R. Lønning presenterte prinsipper i bibeloversettingsarbeidet og kjernefortellingene i trosopplæringen på tegnspråk.

Ungdommens fellesmøte ble arrangert samtidig.

<sup>2</sup> Se også artikkel fra Døves blad 3-2014 på side 30



SPØRSMÅL OG SVAR




## HVA ER DØVEKIRKEN?

Døvekirken er Den norske kirke sitt tegnspråklige tilbud for døve og hørselshemmede medlemmer. Det er døvemenigheter med kirkebygg syv steder som dekker hele landet.

## HVA ER NORSK TEGNSPRÅK?

Norsk tegnspråk er et norsk minoritetsspråk som brukes av 20.000 døve, hørselshemmede og deres nettverk.



Norsk tegnspråk er et gestuelt-visuelt språk. I Språkmeldingen (St.meld.35 [2007-2008] *Mål og mening*) står det: «Det norske teiknspråket er også eit genuint norsk språk, ein del av den norske kulturarven og ikkje minst ein del av det språklege mangfaldet i landet som vi alle har ei særleg plikt til å ta vare på.»

Norsk tegnspråk er brukt i kirkelig sammenheng i over 200 år, og Døvekirken ble formelt organisert med egen kirke og egne geistlige fra 1893.

## HVORFOR DRIVER DØVEKIRKEN GUDSTJENESTEREFORMARBEID?

Den norske kirke har de siste årene gjennomført en gudstjenestereform med ny høymesse, nye kirkelige handlinger og ny salmebok. Bibelselskapet har i 2011 utgitt en ny bibeloversettelse. Andre forlag har også laget nytt relevant materiale.

Døvekirken kan ikke bruke dette materialet på lik linje med resten av Den norske kirke fordi det ikke er på norsk tegnspråk.

Av denne grunn må Døvekirken selv drive slikt utviklingsarbeid.



## HVA HAR TIDLIGERE SKJEDD AV GUDSTJENESTEARBEID PÅ NORSK TEGNSPRÅK?

- I 1995 fikk Døvekirken sin første liturgi på tegnspråk. Denne er nå grundig utprøvd og skal revideres. Det mangler fortsatt også kirkelige handlinger: dåp, konfirmasjon, vielse og begravelse.
- I 2004 forelå Lukasevangeliet på norsk tegnspråk.
- I 2013 ble kjernetekster for trosopplæringen oversatt til norsk tegnspråk.

## HVA SKAL UTVIKLES KONKRET?

- Gudstjeneste, dåp, konfirmasjon, vielse og begravelse på norsk tegnspråk.
- Gudstjenestens dramaturgi, poesi og koreografi/moderne ballett.
- Tekstbok på norsk tegnspråk.
- Salme- og poesibok på norsk tegnspråk.

## ER DET BARE DØVEKIRKEN SOM FÅR NYTTE AV REFORM- OG UTVIKLINGSARBEIDET?

Den primære målgruppen for reform- og utviklingsarbeidet er døve og hørselshemmede medlemmer i Den norske kirke, men resultatet vil være til nytte for langt flere.

Døvekirken er også en viktig kulturell institusjon for alle som bruker tegnspråk. Språklige og kulturelle uttrykk som utvikles i Døvekirken er også viktig for mennesker som ikke bruker tegnspråk eller utenfor kirken.

Visuelle uttrykk som tegnspråkpoesi eller liturgisk dans kan oppfattes av alle og beriker gudstjenesten for alle. Femtegnsbønnen fra Døvekirken er allerede nå en del av liturgien i hele Den norske kirke.

Tegnspråklige uttrykk som utvikles i Døvekirken bidrar til å videreutvikle tegnspråk og tegnspråkkultur og brukes uavhengig av tro. Bibelske tekster er et viktig grunnlag for den norske kulturen og det er derfor viktig at de er tilgjengelig for alle.

## HVOR LENGE KAN RESULTATET AV REFORM- OG UTVIKLINGSARBEIDET BRUKES?

Man kan regne med at resultatet av liturgisk utviklingsarbeid kan brukes i flere tiår, mens bibeloversettingsarbeid kan brukes mye lengre.



## HVEM ER INVOLVERT I DØVEKIRKENS GUDSTJENESTEREFORM?

- Den norske kirke ved Kirkerådet og Oslo bispedømme
- Døvekirken:
  - Døvekirkenes fellesråd
  - Døveprosten
- Språkrådet
- Høgskolen i Oslo og Akershus
- Teater Manu
- Stiftelsen Signo
- Det norske Bibelselskap

## HVEM STØTTER DØVEKIRKENS GUDSTJENESTEREFORM ØKONOMISK?

- Den norske kirke ved Kirkerådet og Oslo bispedømme
- Døvekirken:
  - Døvekirkenes fellesråd
  - Døveprosten
- Det norske Bibelselskap
- Døves Fellelegat

## VIL DU VITE MER?

Styringsgruppens leder, Døveprost:  
[roar.bredvei@dovekirken.no](mailto:roar.bredvei@dovekirken.no)

Prosjektgruppens leder:

[hege.r.lonning@dovekirken.no](mailto:hege.r.lonning@dovekirken.no)

Sekretær:

[michael.hoffmann@dovekirken.no](mailto:michael.hoffmann@dovekirken.no)



## *Ny gudstjeneste i Døvekirken 1. søndag i adventstiden 2015*



Nå er det snart pinse. Pinse kalles kirkens fødselsdag og var starten for vår kirke. Raskt spredte kirken seg over hele Middelhavsområdet og videre, også til Norge.

Og etter at kirken hadde vært i Norge i mange hundre år vet vi at også døve kom sammen til bønn og etter hvert til gudstjenester. Først møttes de hjemme hos hverandre, og senere i egne døvemenigheter og døvekirker. Først i Kristiania og så senere i Trondheim, Bergen og Stavanger. De siste årene har vi også fått menigheter og kirker i Ålesund, Tromsø og nå nylig også i Sandefjord. Og i forrige Døves Blad kunne vi lese at Kristiansand også ønsker å bli egen menighet.

«Hvorfor er det så viktig med egne døvemenigheter, døvekirker og gudstjenester på tegnspråk?», kan vi spørre oss. Jo, fordi pinsen handler om at alle mennesker skal kunne komme sammen for å søke Gud. Og gjennom fortellingene om Jesus får vår tro næring slik Dima forteller i andakten på side 2 i dette bladet.

Og siden pinsedag har det vært fokus på gudstjenestenes innhold og form. På forsiden og inne i dette bladet kan vi se at vi i Døvekirken er i gang med å utvikle gudstjenesten på tegnspråk etter at den «hørende kirken» fikk sin nye gudstjeneste 1. søndag i adventstiden i fjor.

Første gang Døvekirken utviklet sin egen gudstjeneste på tegnspråk, var i 1995. På Døves kirkemøte i Haugesund i 1990 ble det vedtatt at vi skulle lage vår egen gudstjeneste, og 5 år etter ble denne gudstjenesten vedtatt og innført, på Døves Kirkemøte i Bergen i 1995. Denne gudstjenesten skal vi fortsette å bruke frem til vi får ny gudstjeneste 1. søndag i adventstiden 2015.

Vi kan ha mange grunner til å gå til gudstjeneste. I Døvekirken har vi et vakert språk, tegnspråkpoesi, blomster, dramaturgi og iblant ballett. Og alltid er det kaffe, te, kaker og tid for god samtale. Og nå skal vi sammen utvikle denne gudstjenesten i årene som kommer, fram til 1. søndag i adventstiden 2015.

Og det aller viktigste er at Gud kaller oss sammen til gudstjeneste. Gjennom gudstjenesten sier Gud til oss: «Jeg har tro på deg!»

God pinse, god sommer og lykke til med gudstjenestearbeidet i din menighet!

Roar Bredvei, døveprost



# GUDSTJENESTEREFORM



Styringsgruppen for Døvekirkenes gudstjenestereform på sitt første møte i Oslo bispegård.  
Fra venstre: Hans Arne Akerø, Jorun Elisabeth Weyde, Sonja Myhre Holten, Roar Bredvei (leder),  
Nora Edwardsen Mosand (nestleder), Odd-Inge Schrøder, Marius Berge Eide og Michael Hoffmann. Innfelt: Mira Zuckermann.

## Arbeidet med ny gudstjeneste i døvekirken 1. søndag i adventstiden 2015 er nå i gang!

Nå har arbeidet med ny gudstjeneste i Døvekirken virkelig kommet over i den konkrete fasen. I Den norske kirke fikk "de hørende menighetene" ny gudstjeneste 1. søndag i adventstiden 2012, etter at de hadde hatt den same gudstjenesten i nesten 35 år.

I Døvekirken er det bare 18 år siden vi fikk vår gudstjeneste på tegnspråk, etter at den ble vedtatt under Døves kirke-møte i Bergen i 1995. Døvekirken plan legger opp til at denne gudstjenesten fra 1995 skal "pusses opp" og utvikles videre. Men det skal også utvikles mye nytt etter inspirasjon fra Den norske kirkes gudstjeneste. Målsettingen er at Døvekirken sin nye gudstjeneste skal innføres 1. søndag i adventstiden 2015. Inntil da skal vi fortsette å bruke gudstjenesten fra 1995.

I tillegg vil et utvalg av tekstene som framføres i gudstjenesten oversettes til tegnspråk. Slik at vi får vår egen tekstbok etter et eget utvalg eller kanon som det heter. Vi vil også få flere salmer på tegnspråk. Og i løpet av 2016 vil vi også få nye liturgier for konfirmasjon, bryllup og begravelse.

Dette er altså et stort prosjekt som består av mange delprosjekter:

1. Egen gudstjenestebok for gudstjeneste Døvekirken.
2. Egen tekstbok for gudstjenesten i Døvekirken.
3. Egen gudstjenestebok for kirkelige handlinger, konfirmasjon, vielse og begravelse.
4. Nye salmer på tegnspråk.
5. Utvikling av visuell kunst, ballett og dramaturgi i Døvekirken.
6. Utvikling av egen liturgi for Signo sin målgruppe og barn i våre menigheter i samarbeid med Signo.

### HVORDAN HAR PROSESSEN I DØVEKIRKEN VÆRT?

<b>2011</b>	Februar	Døvekirkenes Fellesråd oppnevnte en prosjektgruppe med sokneprest i Trondheim Per Walle som leder.
	29. mai	"Plan for gjennomføring av Gudstjenestereform i Døvekirken" ble vedtatt av Døvekirkenes Fellesmøte på Rønningen Folkehøyskole i Oslo.
	7. desember	Planen ble fulgt opp og vedtatt i Døvekirkenes Fellesråd
<b>2012</b>	Januar	Planen ble sendt over fra Døvekirkenes Fellesråd til Oslo biskop til oppfølging.
	7. juni	Biskopen i Oslo, Ole Christian Kvarme, oppnevnte styringsgruppen for "Gudstjenestereform i Døvekirken". Biskopens oppnevning ble lagt fram for Oslo Bispedømmeråd.
<b>2013</b>	4. mars	Styringsgruppen hadde sitt første møte i Oslo bispegård der de formulerte mandatet til prosjektgruppen for gudstjenestereformen i Døvekirken
	17. april	Prosjektgruppen hadde sitt første møte og er nå i gang med arbeidet med ny gudstjeneste. Først skal gruppen lage en framdriftsplan for arbeidet, og raskt vil menighetene, frivillige og ansatte bli utfordret på et aktivt samarbeid



# Nå er vi i gang!

Tekst: Michael Hoffmann og Roar Bredvei

Foto: Anders Kjøndal, Michael Hoffmann og Teater Manu

*Styringsgruppen for gudstjenestereformen består av:*

- Nora Edwardsen Mosand, nestleder i styringsgruppen og leder i Døvekirkenes fellesråd.
- Jorun Elisabeth Berstad Weyde, kirkefagsjef for biskopen i Oslo.
- Hans Arne Akerø, seksjonsleder for gudstjenesteliv og kultur i Kirkerådet.
- Odd-Inge Schrøder, forsker i tegnspråk på Høyskolen i Oslo og Akershus.
- Sonja Myhre Holten, rådgiver i Språkrådet.
- Mira Zuckermann, teatersjef i Teater Manu
- Marius Berge Eide, medlem i Oslo bispedømmeråd.
- Michael Hoffmann, sekretær.
- Roar Bredvei, døveprost og leder i styringsgruppa.

Prosjektgruppen er en mindre gruppe som sammen med styringsgruppen skal stå for utviklingen av gudstjenestearbeidet i nær kontakt med menighetene og de ansatte i tiden fram til 2015 og 2016.

*Prosjektgruppen består av:*

- Sogneprest Per Walle i Trondheim, leder.
- Trosopplæringskoordinator Hege R. Lønning, nestleder med hovedansvar for det språklige uttrykk.
- Rolf Piene Halvorsen, tidligere døveprest i Trondheim og nå forsker i tegnspråk. Han er medlem med hovedansvar for det liturgiske, visuelle og dramaturgiske uttrykk.
- Rune Anda fra Bergen, medlem.
- Michael Hoffmann, skrivende medlem.

Så ser vi fram til spennende og aktive dager og år både for dem som skal lede dette arbeidet og like mye for menighetene, frivillige og ansatte over hele landet. Lykke til!



*Prosjektgruppen. Fra venstre: Michael Hoffmann, Rolf Piene Halvorsen, Hege R. Lønning (nestleder), Per Walle (leder) og Rune Anda på Skype fra Bergen.*



*Prosjektgruppen i arbeid i Oslo Døvekirke.*



*Styringsgruppen i arbeid i Oslo bispegård.*



# Skap nysgjerrighet

Av Per Walle



«Skap nysgjerrighet» var Kristi Solli Schøiens utfordring på døvekirkenes gudstjenesteseminar 11.–12. oktober. Gudstjenestene må ikke være kjedelige og forutsigbare, men spennende så vi kan lære noe nytt eller «høre» noe nytt. Vi trenger ikke forstå alt og forklare alt – vi kan oppleve det. Alle trenger heller ikke forstå alt likt eller ha samme opplevelse. Det er naturlig at vi ser ting forskjellig eller opplever og husker forskjellig. Det er berikende for fellesskapet, sa hun.

## Dåpen for barn og voksne

Kristin Solli Schøien driver Kulturkammeret og tilbyr blant annet kursvirksomhet for menigheter som vil lære mer om kirkens symbolskatt – hvordan bruke symboler og kombinere dem. Hun har inngående kjennskap til hvordan kirkens gudstjeneste er bygget opp, og de «skjulte budskap» som ligger i hvordan gudstjenesten er utformet. På vårt seminar tok hun dåpen som eksempel og knyttet mange flere bibelfortellinger til dåpen enn dem vi gjerne tenker på. For eksempel kan fortellingen om Noa (1 Mosebok kap 6-8), fortellingen om syrerkongen Na'aman (2 Kongebok kap 5) og fortellingen om engelen ved Betesda dam (Johannes kap 5) knyttes til dåpen. Dåpen er heller ikke noe vi bare skal ta fram når det er barnedåp. Den kan fortelle oss viktige ting for de voksnes eller ungdommers hverdagsliv. Vi gjør dåpen liten hvis vi bare begrenser den til spedbarna, sa Kristin Solli Schøien.

## Blomsterspråk

Videre viste hun hvordan blomstersymbolikken kan berike oss. Én ting er at blomster er vakkert, men blomster minner oss også om personer i Bibelen. Liljene for eksempel er en blomst som minner oss om Jesu mor Maria. Kirken har en masse slike symboler og fortellinger som vi kan ta i bruk – det vil gjøre gudstjenesten rikere og Bibelen til en mer levende bok for oss.

## Kvalitet

Mira Zuckermann som de fleste kjenner fra Teater Manu, utfordret oss ut fra sitt kjennskap til det å stå på en scene og gi videre et budskap. Det som skal framføres, må synes godt, det må være personlig. Det må ikke bare være innlært, men det må også leveres videre med engasjement. Slik må det være for prestene og for alle andre som har en oppgave eller en rolle når det er gudstjeneste. Hun var tydelig på at det som skjer på scenen

og i kirken, må ha kvalitet – også språklig. Oversettelsen av bibeltekster må være gode, og de må framføres godt. Forstår folk for eksempel Fader Vår, og er velsignelsen godt oversatt, spurte hun oss. Eller kan vi tenke oss at døve vil synes det kan gjøres annerledes, eller at det kan sies på et vakrere tegnspråk? Vi fikk øve oss på alternative formuleringer – det var ikke lett. Resultatene ble framført og kommentert av Mira Zuckermann. Det var veldig lærerikt.

## Vi har begynt på noe viktig

Her var vi ved starten på noe viktig – at døve, med hver sin språkfølelse, fikk arbeide med viktige tekster for Kirken. Det vil nok ta lengre tid å få et endelig resultat, men vi begynte på noe viktig. Nå må dette arbeidet fortsette når deltakerne kommer hjem. Mye god inspirasjon ble formidlet av Mira Zuckermann og Kristin Solli Schøien.





*Nora Edwardsen Mosand,  
leder i Døvekirkenes Fellesråd*

## ***Ja til tegnspråk og ja til tolk!***

Tegnspråk har alltid vært viktig i Døvekirken. Så lenge vi har hatt døvekirker og døvemenigheter, i snart 120 år i Norge, har menighetsrådene brukt tegnspråk i sine møter. Helt fra første stund har prester og andre brukt tegnspråk i samtalene i menighetsrådet, og det har ikke vært tale om å bruke tolk i menighetsrådene. Den direkte kommunikasjon på tegnspråk i menighetsrådene har vært helt nødvendig og gitt samtalen en egen og god kvalitet.

I forrige møte i Døvekirkenes Fellesråd vedtok rådet enstemmig at også de fra 2013 skal bruke tegnspråk i sine møter uten bruk av tolk. Og så er det også gledelig at alle medlemmene i Fellesrådet behersker tegnspråk tilstrekkelig til å bruke tegnspråk i møtene, på samme måte som menighetsrådene helt siden 1894 har brukt tegnspråk under møtene. Det er gledelig og helt nødvendig at den muntlige kommunikasjonen i Døvekirken primært er på tegnspråk. Dette er ikke et vedtak imot tolker. Det er viktig at vi bruker tolker aktivt, men i rådsmøter og stabsmøter er det nødvendig å kunne kommunisere direkte med hverandre på tegnspråk.

Det var også det Døvekirkenes Fellesmøte vedtok i Ålesund for et år siden, i mars 2012. Den muntlige kommunikasjon i Døvekirken skal være på tegnspråk. På samme måte vedtok de ansatte i Stavanger sommeren 2012 at de skulle bruke tegnspråk uten tolk på stabsmøtene. I Oslo døvemenighet har de innført en «fadderordning» der døve og hørende er faddere for hverandre og gir hverandre tilbakemeldinger på bruken av tegnspråk.

Det er gledelig at det jobbes aktivt med tegnspråk i menighetsråd og staber. Og i neste nummer av Døves Blad skal vi bli bedre kjent med hvordan vi nå arbeider med å fornye gudstjenesten i Døvekirken. Oslo biskop Ole Christian Kvarme har oppnevnt en styringsgruppe som skal lede dette arbeidet, og Døvekirken selv har vedtatt en plan for dette arbeidet.

Og fra og med dette nummeret vil Døves Blad også bli mer på tegnspråk. Dere vil senere kunne «lese» eller se andakten, lederen og Heges reportasje fra København på tegnspråk på [www.dovekirken.no](http://www.dovekirken.no).

Jeg ønsker dere alle en fin fastetid og etter hvert en velsignet god påske!

*Hilsen Nora*

# Historisk vedtak i Kristiansand



Av Leif Hadland

17. januar gjorde menighetsutvalget i Kristiansand et historisk vedtak. Nå går de for å bli egen menighet. Drømmen er både eget kirkehus, egen prest og et voksende menighetsarbeid.

«Menighetsutvalget anbefaler at det startes en prosess med sikte på å dele Sør-vestenfjelske døvedistrikt ved at det etableres en selvstendig menighet i Kristiansand.» Slik lyder vedtaket som nå er sendt til menighetsrådet i Stavanger, Fellestrådet og prostens for videre behandling.

Forholdene skulle ligge godt til rette for en menighetsdannelse i Agder og Telemark bispedømme. Det er en stor gruppe døve i regionen, og blant mange av disse er det positiv interesse for kirkelig arbeid. Oppføl-

gingen ved personell fra Stavanger har ikke gitt et tilstrekkelig kirkelig tilbud, og det er derfor naturlig at man nå ønsker å ta steget mot en selvstendig menighet.

Det har ligget i kortene en stund at Kristiansands-området står for tur til å få egen menighet. Gjennom det vedtaket som nå er gjort, viser menighetsutvalget at de er klar til å ta spranget.

En menighet blir ikke til over natten, og det vil heller ikke skje på Sørlandet. En årelang prosess ligger foran, men menighetsutvalget er innstilt på å ta flere korte skritt i riktig retning. I første omgang vil man prøve å kalle inn til et menighetsmøte for å informere om saken, og også velge

et større «menighetsråd» til erstatning for det nåværende menighetsutvalget. På den måten vil man kunne høste noen erfaringer med en menighetsorganisering før de formelle vedtakene er på plass.

Menighetsutvalget er også i gang med å utrede og vurdere mulige kirkelokaler som kan være aktuelle på kortere og lengre sikt.

Det er grunn til å gratulere med et framtidsrettet vedtak.



## Miljøpris til Døves menighet, Bergen



Døves menighet, Bergen fikk i mars Oslo bispedømmes ungdomsråds pris som grønn menighet. Menigheten var landets første grønne menighet i 2005. I 2011 fikk menigheten status som miljøfyrtårn. Bildet viser daglig leder Guri Kaland Svøren med diplom for at menigheten er miljøfyrtårn. Hun har vært en pådriver for arbeidet med miljø i menigheten.

## Hva skjer i Sandefjord?



På nyåret ble eiendommen Prinsens gate 11 i Sandefjord innkjøpt for å gjøres om til døvekirke for Vestfold og Telemark. Sandefjord kommune ga tillatelse bruksendring, fra bolighus til forsamlingshus, og nå arbeides det med de nødvendige forandringene som må gjøres før vi kan ta i bruk huset som kirkehus. Hvis alt går som vi håper, kan huset tas i bruk ved årsskiftet.

-eBe-

## Hva skjer når Tromsø blir egen menighet 1. juni?

Når en ny menighet opprettes, skjer det en hel del ting av formell karakter.

- Menighetsutvalget blir menighetsråd.
  - \* Et menighetsråd er i motsetning til et menighetsutvalg det som kalles en juridisk person. Det betyr at man får eget organisasjonsnummer og blir bl.a. arbeidsgiver for soknets ansatte.
- Den lokale presten blir sokneprest (døveprest).
  - \* En kapellan er tjenestemessig underlagt en sokneprest, mens en sokneprest (døveprest) står direkte under prostens.
- Menigheten synliggjøres i Den norske kirkes statistikker på selvstendig grunnlag.

Det kanskje mest synlige for døvemenighetenes vedkommende, er at menigheten får sine egne hjemmesider. Arbeidet med å lage hjemmesider for Døves menighet i Tromsø er allerede påbegynt, og sidene skal være klare samme dag som menigheten opprettes, nemlig 1. juni. Der vil man finne kontaktinformasjon, aktivitetskalender og mange andre nyttige opplysninger om menighetens virksomhet. Adressen til hjemmesidene blir:

[www.dovekirken.no/tromso](http://www.dovekirken.no/tromso)

Redaksjonen i Døves Blad gratulerer døvemiljøet i våre to nordligste fylker og ønsker den nye menigheten Guds rike velsignelse over arbeidet.



## Inspirasjonssamling for studenter i Oslo

Av trosopplæringskoordinator Hege R. Lønning og døveprost Roar Bredvei



Michael Hoffmann (rådgiver hos døveprosten), Siv H. Elstad (prostiprest og veileder for studentene), Liv Heidi Pedersen (student på MF), Marianne R. Kolvik (student på MF), Lisa Lind (student på TF), Katja M. Eidesen (student på MF), Hege R. Lønning (trosopplæringskoordinator og student på MF), Roar Bredvei (døveprost).

10. juni hadde vi en inspirasjonssamling for studenter i kirkelige fag i Døvekirken i Oslo. Studentene møttes for å dele erfaringer som studenter, og

for å møte noen av som har spesielt ansvar for rekruttering i Døvekirken. Målet var at studentene skulle få informasjon om hva Døvekirken kan

tilby studentene, og at vi skulle få informasjon om deres forventninger til oss. Døvekirken har over lang tid kunnet tilby veiledning og praksis, og vi ønsker også at studenter deltar på samlinger og kurs i Døvekirken. Dessuten er det selvfølgelig muligheter for vikariater, og etter hvert ønsker vi også at studentene søker stillinger i Døvekirken.

Det er en klar målsetting å ansette flere hørselshemmede og døve i alle stillingskategorier i Døvekirken.

I dette bladet ser dere en henvisningsannonse til to stillinger som blir lyst ut i Døvekirken i høst, der vi ønsker at døve søker. Hovedpoenget med samlingen var å vise at Døvekirken hele tiden er der for studentene og kan tilby veiledning og samtaler i løpet av studiene.

## Døvekirkenes fellesmøte – andakter og gudstjenester

Av døveprost Roar Bredvei  
Foto: Petter Pettersen



Samtidig med Døvekirkenes Fellesmøte hadde ungdommene sitt eget Ungdommens landsmøte. Her ser vi dem i en dramatisering på søndagens gudstjeneste.

Det viktigste som skjer når vi samles i Døvekirken, er å møte hverandre og å møte Gud. Derfor er bønner, andakter

og gudstjenester viktige programposter på Fellesmøtet. Her ser dere et glimt fra ungdommenes dramatiserin-

ger under gudstjenesten fra årets Fellesmøte. Og som forsiden minner oss om, hadde også en ungdom, Katja, prekenen på gudstjenesten.

Takk til alle som hadde gjort et godt arbeid både med forberedelser og gjennomføring av andakter og gudstjenester under årets Fellesmøte.

Det var særlig døveprest Leif Hadland i Stavanger, poesimedarbeider Karl Fredrik Robertsen fra Oslo og kirketjener David Frazer fra Oslo Døvekirke som hadde hovedansvaret.

Og også takk til mange fra Kristiansand, Stavanger og hele landet som bidro med poesi, dans og mye annet, og til Nabai Kauppinen og Lars Hana som sa JA på kort varsel til å stille opp som vikarer for andre på hver sin andakt.



# Nordisk konferanse i Tromsø

Tekst: døveprost Roar Bredvei, foto: Michael Hoffmann



Alle deltakere på konferansen samlet ved midnatt i midnattssol.

5. – 9. Juni i år arrangerte vi Nordisk konferanse for kirkelige medarbeidere. Denne konferansen blir arrangert hvert annet år på rundgang i alle de nordiske land. Dette er en fagkonferanse for å lære av hverandre og for å utvikle oss som kirkelige medarbeidere i Døvekirken i Norge. Hovedforedragsholdere var døveprest Sabine Fries fra Berlin og rektor Stig Lægdene fra Kirkelig utdanningscenter i Nord (KUN). Sabine snakket om formid-



Sabine Fries

ling av tro til barn og unge og deres identitet som døve og troende.\* Stig hadde foredrag om utfordringene det er for døve på samme måte som Samer å være en del av Den norske kirken. Etter foredragene var det spennende samtaler. Tromsø viste seg fra sin aller beste side, med sol og blå himmel alle dagene. Konferansen ble arrangert i Tromsø Døvekirke og hver morgen begynte vi med gudstjeneste på tegnspråk ledet av de ulike land på sitt eget tegnspråk. Døveprest Arne Lundqvist, kirketjener Sonja Skogvoll



Stig Lægdene

og rådgiver Michael Hoffmann la til rette for gode dager i Tromsø.

Konferansespråket var denne gangen internasjonalt tegnspråk, som forkortes ISL, og konferansen ble innledet med et kortkurs i ISL ved Siv Mittet fra Høyskolen i Sør-Trøndelag. De norske deltakerne hadde fått en dags opplæring av henne i ISL på Høyskolen i Sør-Trøndelag i april for å være godt forberedt.

Den ene natten etter den andre med midnattssol gjorde et fantastisk inntrykk på alle tilreisende, og både solen, bad i fjorden, fellesskapet og foredragene ga alle gode impulser til tjenesten i de ulike nordiske land. Mange kjenner seg alene i tjenesten; derfor er det fint å komme sammen. Neste internasjonale kon-

feranse er allerede 22.–26 .09.2014 i Nürnberg i Tyskland, og neste Nordiske konferanse er i Finland sommeren 2015. Kanskje du vil være med neste gang?



Siv Mittet

\*Se Sabine Fries' foredrag på

<http://www.dovekirken.no/event/dolink/famid/368693!>

## VOLONTØR = FRIVILLIG ARBEIDER PÅ MADAGASKAR

Tekst: Terje J. Johnsen  
Foto: Michael Hoffmann

**Linda Veronica Steinsbø** reiser til Madagaskar den 27. august for å være volontør på Døveskolen i Antsirabe i 3 måneder.

Linda Veronica har lang erfaring som ungdomsleder i Døvekirken og er med i LUD. Hun skal arbeide på skolen (FOFAMA - med over døde 200 elever) og være med på undervisning og fritidsaktiviteter.

Nedenfor kan du finne Skype- og e-postadresse til Linda Veronica. Det er hyggelig å få en hilsen fra venner i Norge.

Lykke til med tiden som volontør, Linda Veronica! Sammen med Lind Veronica reiser Reidunn Dahl (som har bodd 19 år på Madagaskar). Hun snakker gassisk, er kjent med kulturen, men har også jobbet ved Stavanger offentlige skole for døde piker og med døde innvandrere og flyktninger på Johannes voksen-



opplæring i Stavanger. Hun kan derfor kommunisere på tegnspråk. Reidunn er pensjonist, men reiser til Madagaskar så ofte som mulig, som pensjonistvolontør.

La oss støtte Linda Veronica og Reidunn og be for dem og deres arbeid!

**Linda Veronica:**

E-post: [sweet\\_amyy@hotmail.com](mailto:sweet_amyy@hotmail.com)

Skype: [linzy\\_89](#)

**Reidunn Dahl:**

E-post: [reidunn-dahl@lyse.net](mailto:reidunn-dahl@lyse.net)



# Berit Øyen Støya - ny daglig leder i Det Nordenfjelske distrikt

Tekst: kirkeverge Tor Einar Lie  
Foto: Petter Pettersen

Døvekirkenes fellesråd har ansatt Berit Øyen Støya som daglig leder i døve-menighetene i Trondheim og Tromsø. Hun starter 1. oktober

Berit er godt kjent med Døvekirken og dens organisasjon. Hun har vært leder for menighetsutvalget i Agder som hun var med å starte opp i 1993. Hun har også vært menighetsutvalgenes faste representant i Fellesrådet og delegat på mange fellesemøter. Hun kom ofte med gode forslag på vanskelige saker, både i Fellesrådet og på fellesmøtene. Flere ganger er hun blitt valgt til dirigent/møteleder på Døvekirkenes fellesmøte, en oppgave hun har gjennomført med stil og klokskap.

Alle som har arbeidet sammen med Berit, ser at hun får ting unna. Hun har stor arbeidskapasitet og er god til å finne løsninger – og hun utviser en høy grad av lojalitet til både Døvekirken og sine medarbeidere.

Berit kommer fra stilling som regnskapssekretær på Sørlandets Sykehus



i Kristiansand. Hun har sin utdanning innen økonomi og regnskap fra distriktshøyskolen, foruten utdanning fra Lære høyskolen og Misjons høyskolen i Stavanger.

Berit er født og oppvokst i Kristiansund, men har i mange bodd i Kristiansand. Når hun nå flytter til Trondheim, kommer hun også mye nærmere familien i Kristiansund. Og med seg har hun

også sin mann Arvid som også er godt kjent i Døvekirken.

Vi ønsker Berit velkommen i stillingen som daglig leder. Vi er glad for at hun sa ja til tilbudet. Vi vil be Gud om velsignelse i jobben og at hun vil trives i stabene i Trondheim og Tromsø, og i teamet sammen med kirkevergen og de tre andre daglige lederne.

# Nabai Kauppinen - ny trosopplærer i Stavanger etter Helen Pedersen



Mange i Døvekirken kjenner Nabai Kauppinen. I mange år har han vært menighetsrådsleder i Bergen.

Han har vært opptatt av at Døve skal føle seg hjemme i Døvekirken, og at tegnspråket og uttrykksformen i Døvekirkenes gudstjenester og samlinger skal være levende og inspirerende for alle generasjoner.

Han har selv ofte deltatt i gudstjenester og andre samlinger med sitt vakre tegnspråk i poesi og bibelfortellinger. Mange gledet seg over hans andakt på fellesmøtet på Birkeland, der han stilte opp på kort varsel som vikar.

Nabai ble før sommeren ansatt som trosopplæringsmedarbeider i Stavanger av Oslo bispedømmeråd.

Nabai har mye erfaring med kirkeleg arbeid for barn og unge fra tiden som misjonær i Afrika og Finland. Han har også fått med seg mye verdifull erfaring på Konows senter og i menigheten i Bergen, både som menighetsrådsleder og som vikar for kirketjener.

Vi ønsker Nabai velkommen til nye oppgaver i Døvekirken som trosopplærer i Stavanger!

Av døveprost Roar Bredvei



Døve fins overalt i verda. Den som går merksam gjennom gatene, vil kunne oppdage dei. Dette gjelder også for Israel og Palestina. Dit reiste dei fleste prestane frå Døveprostiet saman med biskop Ole Christian Mælen Kvarme i oktober. Det var til saman nesten 60 personar som reiste, dei fleste av dei prestar, men også to teikntolkar.

Dei som ikkje la merke til døve ute i gatene, kunne høyre om dei under eit besøk hjå Janne Rissanen, den døve, finske døvepresten. Mange kjenner han frå samarbeidet med Signo. Den lutherske biskopen i Jerusalem og leiaren

i det lutherske verdsforbundet, Mounib A. Younan, har presteutdanninga si frå Finland. Han har sjølv fleire døve slektningar og sendte for ei stund sidan ein førespurnad til Finland. Etter det sendte den finske misjonen Janne til Jerusalem for å jobbe for og med døve i både Israel og Palestina. Den blide finnen gjer eit viktig arbeid der, men prøver også å halde kontakten med Noreg.

De kristne i det heilage landet er ofte redde for å bli gløymd, men vi som var der, kjem i alle fall ikkje til å gløyme dei.



### KIRKEPOLITISKE MÅLSETNINGER FOR DET DØVEKIRKELIGE ARBEIDET

Skrevet den 18.06.09

På sitt møte 8. juni 2009 gikk Oslo bispedømmeråd inn for å støtte det forslaget til kirkepolitiske målsetninger for det døvekirkelige arbeidet som var lagt fram.

Arbeidet med å definere kirkepolitiske målsetninger for det døvekirkelige arbeidet er for alvor kommet i gang. En arbeidsgruppe oppnevnt av Oslo bispedømmeråd har denne våren arbeidet fram et dokument som konkluderer med 10 målsetninger for det døvekirkelige arbeidet:

1. **BIBELN.** Lukasevangeliet er oversatt til tegnspråk i regi av Bibelselskapet. Dette arbeidet må fortsette med den målsetning at hele Bibelen blir oversatt til tegnspråk.
2. **KIKREN ER DER DØVE ER SAMLET - MINST EN DØVEMENIGHET I HVERT FYLKE.** På steder som ikke har døvekirke, men der det finnes døveforening og/eller et sosialt, språklig fellesskap mellom døve, er det naturlig at det er et kirkelig tilbud. Målet må være en kvalitativ lik kirkelig betjening som det som tilbys døve i de større byene med egen døvekirke. Målsetningen er 20 - 25 gudstjenester årlig med egen prest og øvrig kirkelig bemanning og ressurstilgang i hvert fylke (noen fylker bør ha to gudstjenestesteder).
3. **"SPREDTBOENDE DØVE".** Det må legges til rette for at døve som bor spredt og langt fra døvekirker/døveforeninger får et fullverdig kirkelig tilbud. De betjenes både ved at døvepresten reiser på besøk, at de inviteres til nærmeste døvekirke og at det legges til rette for gudstjenestetilbud lokalt.
4. **GUDESTJENESTEREFORM I DØVEKIRKEN.** Døvekirken fikk sin høymesseliturgi i 1995. I samspill med den norske kirkes gudstjenestereform må døvekirken sin visuelle gudstjeneste utvikles. I tillegg til høymessen må det utarbeides dåps-, konfirmasjons-, vigself-, gravferds-, og andre liturgier slik at det foreligger alterbøker på visuelt media på tegnspråk. Følgende elementer må utvikles: visuelle poesi og salmer, visuell dans/ballett, visuelt kunstnerisk uttrykk, oversettelse av tekstrekkene til tegnspråk
5. **KIRKENS REFORMER OG PLANER.** Døvekirken skal inneholde like aktivt, mangfoldig og hyppig gudstjeneste- og menighetsliv som i andre kirker og menigheter i den norske kirke. Trosopplæringsreformen, gudstjenestereformen, diakonireformen, kunst i kirken, demokratireformen mm skal også gjelde i døvekirken.
6. **"FAGRÅD FOR VISUELL TEOLOGI, TROSOPPLÆRING OG DIAKONI".** Videreutvikle den visuelle kirkelige tjeneste gjennom et aktivt faglig arbeid knyttet til Døveprosten og Oslo bispedømmeråd. Sette i gang rekrutteringsarbeid for å få flere søkere til stillinger i døvekirken.
7. **BEREDSKAPSORDNING FOR DØVEPROSTIET.** Opprette beredskapsordning for døveprostiet i likhet med øvrige prostier innen den norske kirke.
8. **MEDIA.** Målet er døvegudstjeneste på NrK1 hver søndag. I tillegg trengs et tilsvarende tilbud som morgenandaktene på radio, for døve vil det bety morgenandakt på TV på tegnspråk.
9. **WEB.** Utvikle døvekirken sin web-sider.
10. **KIRKEN.NO** Informasjon på [www.kirken.no](http://www.kirken.no) på tegnspråk

Saken var oppe til behandling i Oslo bispedømmeråd 8. juni 2009. Døveprostiet er en del av Oslo bispedømmeråd, og bispedømmerådet har derfor også ansvar for kirkepolitiske målsetninger for det døvekirkelige arbeidet. I vedtaket fra Oslo bispedømmeråd heter det: "Oslo bispedømmeråd takker arbeidsgruppen og slutter seg til de overordnede målsettinger i det fremlagte forslaget. Bispedømmerådet ber arbeidsgruppen sammen med administrasjonen om å konkretisere de kirkepolitiske målsettingene og



utarbeide en prioritert plan og budsjettmessige konsekvenser av denne og legge saken fram for bispedømmerådet til ny behandling".

## TEGNSPRÅKHANDLINGSPLAN<sup>3</sup>

### 1. INNLEDNING

Døvekirkenes Fellesråd er et nasjonalt fellesråd som sammen med Oslo bispedømmeråd ivaretar det tegnspråklige tilbudet i Den norske Kirke. Fellesrådet består av representanter fra døvemenighetene i Oslo, Stavanger, Bergen, Møre og Trondheim samt representant fra menighetsutvalgene (heretter kalt Døvekirken), Døveprosten, representant oppnevnt av Oslo biskop og fra de fellesråds- og menighetsansatte.

Alle har rett til språk, og dermed har døve/hørselshemmede rett til tegnspråk. Ser vi også på menneskerettserklæringen av 1948, artikkel 19: "Enhver har rett til ytrings og meningsfrihet." Alle mennesker har rett til å fortelle sin mening og til å ha tilgang til andres meninger. Døve/hørselshemmede skal ha tilgang til tegnspråk for å kunne utøve denne retten, og handler også om døve/hørselshemmedes rett til demokratisk deltakelse, også i Døvekirken og Den norske kirke.

Døvekirkenes Fellesråd støtter Oslo bispedømmeråds og Oslo biskops arbeid for å informere om og gjennomføre "De ti kirkepolitiske målsettingene for det døvekirkelige arbeidet" (vedlagt). Alle de kirkepolitiske målsettingene har et språklig anliggende og begrunnelse. Dersom Den norske kirkes og Oslo bispedømmes visjon også skal være en visjon for Døvekirken kreves det et meget aktivt arbeid med tegnspråk på alle plan. All virksomhet i Døvekirken skjer på norsk tegnspråk<sup>4</sup>, og dette krever at fellesrådet har en helhetlig tegnspråkpolitikk. Den primære målgruppen for Døvekirken er døve/hørselshemmede tegnspråkbrukere og deres nettverk. I vedleggene finner vi først en mal for et tiltaksskjema som kan fylles ut hvert år som et verktøy for planlegging og evaluering av tiltak i den lokale døvemenighet og i Døvekirken sentralt. Deretter er det regler for skikk og bruk som ivaretar Døvekirkens tegnspråkpolitikk. Til sist er det en oversikt over de ti kirkepolitiske målsettingene for det døvekirkelige arbeidet, vedtatt i Oslo Bispedømmeråd 08.06.2009, da disse også innvirker på fellesrådets arbeidsområde. Døvekirkenes Fellesråd og Døveprosten er samarbeidspartnere i tegnspråkarbeidet i Døvekirken, og er samstemte om denne planen.

I arbeidet med denne planen har Døvekirkenes Fellesråd nedsatt en arbeidsgruppe som skulle lage en plan for arbeidet med en helhetlig tegnspråkhandlingsplan for Døvekirken. Denne arbeidsgruppen besto av fellesrådets leder Nora Edw. Mosand og daglig leder i Oslo Hege R. Lønning. Et foreløpig forslag til tegnspråkhandlingsplan og en plan for arbeidet med denne ble lagt fram for Døvekirkenes Fellesmøte i mai 2011. Etter Fellesmøtet ble det gjennomført en høringsrunde der Hege R. Lønning besøkte alle menighetsrådene sent på høsten 2011. Arbeidsgruppen ble utvidet med førsteamanuensis Odd-Inge Schröder fra Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) samt rådgiver i tegnspråk Sonja Myhre Holten fra Språkrådet. Revidert plan ble lagt fram for Døvekirkenes Fellesråd 7. desember 2011 – der rådet sendte planen videre til Døvekirkenes Fellesmøte 2012 for endelig behandling 17. mars 2012.

### 2. PRINSIPPROGRAM

Døvekirkenes Fellesråds prinsippprogram er:

- ✓ Norsk tegnspråk er naturlig språk i Døvekirken.

<sup>3</sup> Uten vedlegg

<sup>4</sup> Norsk tegnspråk er et visuelt-gestuet språk der det formidles "manuelt gjennom gestar, ikkje gjennom tale, og at det blir teke imot visuelt, via synet, ikkje via hørsel" (St.meld. nr 35 [2007-2008], side 234).

- ✓ Norsk tegnspråk legges til grunn for all muntlig kommunikasjon i Døvekirkenes virksomhet og forventes brukt av alle som har fått tegnspråkopplæring.
- ✓ Bibelen og liturgier skal oversettes til norsk tegnspråk.
- ✓ Stemmetolk skal brukes ved gudstjenester der ikke alle kan norsk tegnspråk.
- ✓ Alle som ved ansettelsen ikke har kjennskap til tegnspråk, skal få en grunnleggende tegnspråkopplæring. Denne opplæringen skal være på minimum ett års universitets- og høyskolenivå for de som har tegnspråk som sitt arbeidsspråk.
- ✓ Det legges til rette for årlige tegnspråkkurs slik at ansatte skal kunne få tegnspråklig kvalitetsheving i løpet av sitt ansettelsesforhold i Døvekirken.
- ✓ Døvekirken jobber for å få norsk tegnspråk anerkjent som offisielt språk i Norge.

---

### 3. HANDLINGSPLAN

Vi tar opp prinsippprogrammet og vil her si noe om hvordan disse punktene kan gjennomføres:

#### 3.1. Norsk tegnspråk er naturlig<sup>5</sup> språk i Døvekirken.

Norsk tegnspråk er det muntlige arbeidsspråket i Døvekirken. Dermed skal alle ansatte beherske norsk tegnspråk flytende. Vår primære målgruppe er døve/hørselshemmede tegnspråkbrukere; målgruppen skal kunne komme til Døvekirken og oppleve at deres språk brukes og at de kan bruke språket. Vi skal inkludere alle som kommer til Døvekirken, men dette skal ikke skje på bekostning av døve/hørselshemmede og norsk tegnspråk som førstespråk. Vi ønsker da primært å rekruttere og bruke egnede medarbeidere som kommer fra tegnspråkmiljøet. For å oppnå denne rekrutteringen - må vi informere om dette for å få opp søkertallet.

#### 3.2. Muntlig og skriftlig språk i Døvekirken

Norsk tegnspråk legges til grunn for all muntlig kommunikasjon i Døvekirkenes virksomhet og forventes brukt av alle som har fått tegnspråkopplæring. Norsk tegnspråk skal generelt benyttes i alle fellesarealer i døvekirkenes lokaler og under døvekirkenes arrangementer (tegnspråksoner). Norsk (primært bokmål) brukes som skriftspråk.

Vi kan dele inn menigheten i tre grupper: menighetsmedlemmer, folkevalgte (menighetsrådsmedlemmer) og ansatte. Disse tre gruppene har forskjellige behov for bruk og opplæring av tegnspråk og norsk. Menighetsmedlemmene skal kunne forvente at f.eks. gudstjenestene gjennomføres på tegnspråk, og at informasjon på websidene gis på tegnspråk i tillegg til norsk. Folkevalgte som får sakspapirene til menighetsrådsmøter på norsk, skal kunne forvente å få disse lest inn på tegnspråk. Ansatte skal kunne få opplæring i både tegnspråk og norsk, alt etter den enkelte ansattes kompetanse i begge språkene. Det skal jobbes for at ansatte får en høy kompetanse i begge språkene. Alle skal bruke tegnspråk uansett i tegnspråksonene - dette er en gylden mulighet for de som er under opplæring til å øve seg på å bruke tegnspråk.

#### 3.3. Bibelen skal oversettes til og liturgier skal utvikles på norsk tegnspråk.

Vi ønsker at Bibelen skal oversettes til norsk tegnspråk, på lik linje med bibeloversettelsen til samiske språk. Vi bør få en lignende ordning.

Tekstbøker, salmebøker og liturgier i Den norske kirke skal oversettes/utvikles på tegnspråk. Det vil bli laget en prioriteringsliste på hva som bør tas først og hva som bør tas senere.

Menighetene oppfordres til aktivt bruk av Døvekirkenes liturgi og det materiell som nå finnes på tegnspråk i form av liturgier, bibeldeler, poesi osv.

Fellesrådet skal jobbe spesielt inn mot at klokker/tegnspråkpoesimedarbeider, kirketjener, danser og organist har en så god grunnleggende visuell og tegnspråklig kompetanse at de kan bidra relevant inn i det ukentlige gudstjenestearbeidet.

---

<sup>5</sup> Naturlig i betydning selvsagt/selvfølgelig.

### 3.4. **Stemmetolk skal brukes ved gudstjenester der ikke alle kan norsk tegnspråk.**

En visuell gudstjeneste på tegnspråk kan også tilrettelegges for personer og grupper som trenger annen kommunikasjon. Det er det vesentlig at dette ikke går ut over det visuelle og tegnspråket i form av blandingsformer m.m. Gudstjenestene skal være på tegnspråk, og det skal brukes stemmetolk hvor dette trengs. Døvekirken ønsker ikke at tegnspråknorsk brukes i gudstjenestesammenheng. Hørselshemmede som ikke kan tegnspråk, kan også sikres et gudstjenestelig tilbud gjennom bruk av powerpointpresentasjoner av liturgien. Har noen menighetsmedlemmer andre behov (taktil tegnspråktolk, haptisk tolk, skrivetolk, TSS-tolk m.m.), så skal disse ordne med dette selv.

Her skal vi ha et samarbeid med NAV Tolketjenesten for å få en kvalitetsheving på tolkene som tolker i kirkesammenheng. Dette kan blant annet være kurs i kirkespråk og en avtale der tolkene får forberedelsestid.

### 3.5. **Språkopplæring i Døvekirken**

Alle som ved ansettelsen ikke har kjennskap til tegnspråk, skal få en grunnleggende tegnspråkopplæring. Denne opplæringen skal være på minimum ett studieår på universitets- og høyskolenivå for de som har tegnspråk som sitt arbeidsspråk<sup>6</sup> (jfr. 3.1- 3.2). Andre som ved ansettelsen har tegnspråkkompetanse og trenger mer norskopplæring, skal få en tilsvarende opplæring som de med tegnspråkopplæring får (jfr 3.2).

For at alle ansatte skal oppnå flytende kompetanse i norsk tegnspråk (både døve/hørselshemmede og hørende), så skal det legges til rette for årlige tegnspråkkurs for at alle ansatte skal kunne få tegnspråklig kvalitetsheving i løpet av sitt ansettelsesforhold i Døvekirken. Denne årlige undervisningen bør gjelde alle stillinger uavhengig av stillingsstørrelse da det i Døvekirken er mange ansatte i mindre stillinger. Det skal da utvikles opplæringsplaner etter stillingsstørrelse og tjenestegrupper. Det bør utvikles fagplaner for etterutdanningen slik at den blir kompetansegivende. Denne undervisningen kan spesielt rette seg mot de språklige utfordringer som ligger i de ulike tjenestegruppene.

Kursingen av de ansatte skal skje sammen, uavhengig av linje, for å skape og ivareta et tegnspråklig arbeidsmiljø.

I tillegg bør det tilbys veiledning for den enkelte ansatt – for eksempel i forkant og etterkant av gudstjenester der veileder observerer gudstjenesten og gir veiledning på det som skjedde under gudstjenesten.

Når stillinger utlyses skal det tas med at tegnspråk er arbeidsspråket slik at våre forventninger er tydelige.

Når det gjelder andre grupper i Døvekirken - så er det ønskelig med seminarer og kurs for alle frivillige som er involvert i Døvekirkenes arrangementer. Poesiseminarer har alltid vært populære.

### 3.6. **Døvekirkens språkpolitiske rolle**

Fellesrådet vil følge opp overfor Oslo bispedømmeråd og Oslo biskop slik at Den norske kirke sentralt og lokalt engasjerer seg aktivt for anerkjennelsen av tegnspråk som offisielt språk. Døvekirken bør stille seg spørsmålet hva dette bør bety for hvordan vi bruker tegnspråk i Døvekirken og hvordan vi oppmuntrer Den norske kirke selv å bruke norsk tegnspråk både i bibeloversettelse, liturgier, kirkelige handlinger, men også i all annen utgivelse av publikasjoner både elektronisk og på andre måter. Fellesrådet vil da utfordre Den norske kirke på å legge inn tegnspråklig informasjon på deres hjemmesider (dette kan også tas opp under punkt 3.1 og 3.2). Vi bør også kjempe for å få ratifisert FN-konvensjonen for funksjonshemmede i Norge. En annen kampsak er å jobbe for hørendes rett til å få tegnspråktolk - slik at de også får hjemmel til å bestille

---

<sup>6</sup> Arbeidsspråk = må kunne språket for å kunne utføre sin jobb på en tilfredsstillende måte



tegnspråktolk (jfr. Tolkeutredningen). For oss gjelder dette spesielt hørende ansatte i opplæringsfasen og hørende menighetsmedlemmer.

---

#### 4. KONKLUSJON OG OPPFØLGING

Det er foreslått at prinsippprogrammet forenkles til noen få tydelige punkter. Dette feltet er imidlertid så omdiskutert og har alltid vært det. Derfor velger vi å være overtydelige, og tar heller med flere punkter, enn å ha noen få, vide punkter som kan diskuteres om hva de betyr i det uendelige.

Gruppen foreslår videre at vi kan diskutere om vi skal videreutvikle denne tegnspråkhandlingsplanen til en strategiplan lignende "Strategi for samisk kirkeliv" som ble vedtatt på Kirkemøtet i april 2011. Vi bør ha en strategi for vårt kirkeliv i Døvekirken, vi også.

Døvekirkenes Fellesråd skal utarbeide en strategi for hvordan denne tegnspråkhandlings-planen kan følges opp, spesielt opplæringen av ansatte.

### MANDATET - VEDTAK I STYRINGSGRUPPEN 4.3.2013:

Prosjektgruppen skal:

1. Lage en ordning for gudstjenesten i Døvekirken som tar utgangspunkt i ordningen i Den norske kirke og i prøveliturgien for Døvekirken fra 1995 og som inneholder en ordning for dåp.
2. Sørge for at ordningen og et godt utvalg av alternative element til denne ordningen er tilgjengelig både på norsk tegnspråk, transkripsjon og norsk skriftspråk. Elementene i prøveliturgien skal videreføres, men gjerne i bearbeidet og videreutviklet form. Utvikling av elementer som ikke finns fra før skal prioriteres.
3. Lage en egen tekstbok for Døvekirken som tar utgangspunkt i tekstboken for Den norske kirke og de tekstene som er tilgjengelig på norsk tegnspråk. Det bør også vurderes om andre relevante tekster utenom disse skal tas med. Tekstboka bør i første omgang bestå av 2 tekstrekker etter en egen kanon som hver inneholder alle tekster som skal brukes i gudstjenestene.
4. Sørge for at tekstboken blir tilgjengelig på norsk tegnspråk og norsk skriftspråk og at den inneholder nye tekster som ennå ikke er tilgjengelig på norsk tegnspråk.
5. Utvikle liturgisk dramaturgi, kunstneriske og liturgiske uttrykk som inkluderer alle sanser.
6. Sørge for at uttrykkene blir tilgjengelig både gjennom dokumentasjon og gjennom medarbeidere og stillingskategorier i menighetene.
7. Lage ei ordning for kirkelige handlinger i Døvekirken som tar utgangspunkt i ordningen i Den norske kirken og som består av en ordning for brudevigsel og gravferd med flere alternative element, men som gjerne kan inkludere flere ordninger eller elementer til ordninger som brukes i Den norske kirke.
8. Sørge for at ordningene, tekstene i ordningen og et utvalg av alternative element til denne ordningen er tilgjengelig, både på norsk tegnspråk, transkripsjon og norsk skriftspråk.
9. Lage et vedlegg til den nye «salmeboka» for Den norske kirke bestående av tegnspråksalmer.
10. Sørge for at denne salmeboka er tilgjengelig, både på norsk tegnspråk, transkripsjon og norsk skriftspråk.

De første seks punkt skal prioriteres slik at menighetene kan ta i bruk den nye gudstjenesteboken fra og med 1.

søndag i advent 2015 og at det blir tid til kurs høsten 2015.

# MILEPÆLPLAN

Antatt start tidsp.	Antatt ferdig tidsp.	Gudsteneste	Krk. handl.	Verktøy	Prosjektnavn : Gudstenestereform
					Prosjektleder : Hege R. Lønning
					Milepæler
		Tekstbok	Salmer		
17.04.2013	15.06.2013			V1	Prosjektplan er utarbeidet og oversendt til styringsgruppa
21.04.2013	15.06.2013	G1			Opptak av gudsteneste helst med dåp i kyrkjelydane
17.04.2013	02.09.2013			V2	Prosjektplan er godkjent av styringsgruppa
02.09.2013	08.11.2013	G2			Førebels omfang av forandringane i forhold til liturgien frå 1995 er avklart. Utviklingsoppdrag kan gis.
02.09.2013	08.11.2013		T1		Førebels omfang av ny tekstbok er avklart, utviklingsoppdrag kan gis
08.11.2013	01.10.2014		T2		Utarbeiding og opptak av tekstbok
02.09.2013	01.10.2013			V3	Kontakt etablert til Statped og Bibelselskapet for publisering og Agrando angående verktøy
02.09.2013	15.10.2013			S1	Ei konkurranse for nye salmar og ny poesi som kan annonserast på Døves kultur dagar (18. - 20. oktober 2013) er førebudd.
01.10.2013	15.12.2013			V4	Avklaring av verktøy til bruk og publisering
01.09.2014	01.10.2014			S2	Salme- og poesikonkurranse under Døves kultur dagar i Haugesund
02.09.2013	01.09.2014			K1	Opptak av kyrkjelege handlingar i kyrkjelydane,
01.10.2013	15.03.2015	G3			Utarbeiding og opptak av gudstenestebok
16.04.2015	21.04.2015	G4			Kyrkjemøtet orienterast om Gudstenestereform og at Gudstenestebok skal leggjast fram på KM 2016
15.03.2013	15.06.2015		T3		Arbeidet med tekstboka blir avslutta
15.03.2013	15.06.2015	G5			Arbeidet med Gudstenesteboka blir avslutta



15.12.2013	15.06.2015		V5	Verktøy til bruk og publisering er utvikla og klart til implementering av innhaldet
01.01.2015	15.06.2015		K2	Førebels omfang av kyrkjelege handlingar er avklart, utviklingsoppdrag kan gis
01.01.2015	15.06.2015		S3	Førebels omfang av salmebok er avklart, utviklingsoppdrag kan gis
15.06.2015	15.09.2015		V6	Gudstenesteboka og tekstboka publiserast og implementerast i verktøy
15.09.2015	30.11.2015	G6		Ny gudsteneste innførast i kyrkjelydane i Døvekirken, lokal grunnordningar utarbeidast og godkjennast av Oslo biskop
09.04.2016	15.04.2016	G7		Ny gudsteneste leggjast fram som sak på Kyrkjemøtet (KM - DNK)
09.04.2016	15.04.2016	T4		Ny tekstbok leggjast fram som sak på Kyrkjemøtet (KM - DNK)
15.06.2015	15.09.2016		K3	Utvikling og opptak av kyrkjelege handlingar
15.06.2015	15.09.2016		S4	Utvikling og opptak av salmeboka
15.09.2016	31.12.2016		K4	Arbeidet med kyrkjelege handlingar blir avslutta
19.09.2016	31.12.2016		S5	Arbeidet med salmebok blir avslutta
01.01.2017	30.03.2017		V7	Kyrkjelege handlingar og salmebok publiserast og implementerast i verktøy
09.04.2017	15.04.2017		K5	Kyrkjelege handlingar leggjast fram som sak på Kyrkjemøtet (KM - DNK)
09.04.2017	15.04.2017		S6	Salmeboka leggjast fram som sak på Kyrkjemøtet (KM - DNK)

## FASTE STILLINGER I FELLESRÅDET

Fellesrådet		Samarbeidsområde ØST	
Kirkeverge	100 %	Daglig leder	100 %
Økonomirådgiver	70 %	Kirketjener	50 %
Samarbeidsområdet VEST		Sekretær	50 %
<i>Stavanger</i>		Danser	20 %
Daglig leder	100 %	Organist	10 %
Poesi - og kirketjener	60 %	Samarbeidsområdet NORD	
Organist	15 %	Daglig leder (Trondheim og Tromsø)	100 %
<i>Bergen</i>		Kirketjener (Tromsø)	25 %
Daglig leder (også Møre)	100 %	Kirketjener (Trondheim)	10 %
Kirketjener	20 %	Organist (Trondheim)	15 %
Organist	15 %	Vaktmester (Trondheim)	10 %
Tegnspråkpoesi	10 %		

## ÅRSMELDINGEN 2013 – AMU DØVEKIRKEN

**KONSTITUERING:** Arbeidsmiljøutvalget har bestått av verneombud Guri Kaland Sværen fra fellesrådlinjen og verneombud Per Walle fra bispedømmerådslinjen. Arbeidsgiversiden har vært representert ved kirkeverge for døve, Tor Einar Lie og døveprost Roar Bredvei.

Leder av AMU 2013 har vært Tor Einar Lie. Per Walle har vært referent.

Representant fra Stamina Helse har vært innkalt til og deltatt på alle møtene.

Utvalget har hatt 3 møter og behandlet 35 saker.

## Følgende saker/områder er drøftet og behandlet:

1. **Gjennomføring av årlige vernerunder:** Det er gjennomført vernerunder i alle stabene i løpet av året og vernerapportene er gjennomgått i AMU. AMU har drøftet om vernerundene fremover skal spisses mot spesielle temaer. Vernerundene og vernerapportene er viktige redskap i arbeidet for et forbedret arbeidsmiljø i Døvekirken.
2. **Arbeidsmiljøundersøkelse :** Stabene har arbeidet med oppfølging av arbeidsmiljøundersøkelsen som ble gjennomført i 2011. Det er utarbeidet en sentral oppfølgingsplan og de lokale oppfølgingsplanene skal tas inn i prostebesøkene. AMU har drøftet presentasjonsformen på undersøkelsen og den metodikken som ble brukt i oppfølgingen av undersøkelsen overfor stabene. AMU vil sammen med bedriftshelsetjenesten arbeide for kvalitet i mulige fremtidige undersøkelser og i presentasjonsformen. AMU vil i juni 2014 vurdere om det skal gjennomføres ny arbeidsmiljøundersøkelse.
3. **Disponering av AMU midler:** AMU hadde i 2013 til disposisjon kr. 25.000.-. Trondheim/Tromsø ble tildelt kr. 15.000.- til stabsutviklingsarbeid. Det Østenfjelske distrikt fikk tildelt kr. 10.000.- til stabsutviklingsarbeid.
4. **Bedriftshelsetjenestens rolle og bidrag i 2013:** Bedriftshelsetjenesten har hatt en aktiv rolle i AMU i arbeidet med oppfølging av tiltaksplaner, bidradd til at vernerundene har fått et yrkeshygienisk perspektiv, bidradd i Fellesrådets og prostiets organisasjonsutfordringer, bidradd i det psykososiale arbeidsmiljøet og vært bidragsyter i mulig fremtidig ny arbeidsmiljøundersøkelse.
5. **HMS og sykefravær:** AMU har sett på sykefraværet i virksomheten. Organisasjonen må ha styrket fokus på dette arbeidet. Dialogmøter med ansatte som slitet med høyt sykefravær er et nyttig redskap.
6. **Personvernopplysninger og datasikring:** AMU har pekt på viktigheten av at personalopplysninger sikres forskriftsmessig og bedt om at struktur og rutiner må kvalitetssikres. I forbindelse med dette arbeidet vil også HMS håndboka bli supplert og gjort bedre.
7. **Fellesrådsmøter uten tolk:** AMU har drøftet bekymringsmeldinger som er kommet i forbindelse med at fellesrådets vedtak fra 10. des. 2012: "Fra 01.01.2013 brukes tegnspråk uten tolk i Fellesrådets møter." AMU har videre tatt til etterretning vedtaket fra møtet 31. mai 2013 som sier at "Unntaksvis åpnes det for bruk av tolker når det er nødvendig".
8. **HMS-håndboka:** HMS-håndboka er ferdigstilt etter at fellesrådet vedtok 10. desember 2012 "Visjon og mål for Døvekirkenes fellesråd".
9. **Arbeidsmiljøet i organisasjonen:** AMU har drøftet arbeidsmiljøet i organisasjonen som til dels har vært preget av spenninger og uro. AMU peker på at organisasjonsarbeidet må styrkes og at dialog i organisasjonen må bedres. AMU vil at dette skal tas opp som sak på hvert AMU møte fremover.
10. **Arbeidsulykker:** Det er ikke registrert arbeidsulykker i Døvekirken i 2013.

Oslo, 10.02.2014